

LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési útmutató

2023-2027 - Programozási időszak - KAP Stratégiai Terv

TERVEZET

Tartalom

Rövidítések jegyzéke	2
Bevezetés.....	2
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata	2
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése	4
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása	6
4. Horizontális célok	7
4.1 Esélyegyenlőség.....	7
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem.....	9
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	10
6. Külső koherenciák azonosítása.....	14
7. Helyzetfeltárás.....	15
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása.....	15
7.2 SWOT analízis	20
8. A stratégia beavatkozási logikája	22
8.1 A stratégia jövőképe.....	22
8.2 A stratégia célhierarchiája.....	23
8.3 Az indikátorok megadása	24
9. Cselekvési terv.....	24
9.1 Az intézkedések leírása.....	24
9.2 Együttműködések.....	44
9.3 Kommunikációs terv	45
9.4 Egyéb, a HACCS által megvalósított projektek	47
10. Monitoring és értékelési terv	47
10.1 Monitoring.....	47
10.2 Értékelési terv leírása	48
11. Indikatív pénzügyi terv	49
Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakításai.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Megjegyzés [U1]:

Megjegyzés [U2]: 2024-2029-re tervezzünk évente lesz módosítási lehetőség

Megjegyzés [U3]: kétévente célintikátorok vizsgálata lesz az EU részéről
legyenek benn vizsgálható, előrehaladást mutató indikátorok

Bevezetés

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

Megjegyzés [U4]: indikátorokon keresztül kapcsolódik a program a meghatározó jogszabályokhoz (eredményindikátorok)

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

Beavatkozási logika

A beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére. Az IH a HFS-eket a KAP ST elfogadását követő 12 hónapon belül hagyja jóvá.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projektötletek pályáztatá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: a LEADER HACS által lefedett terület egy homogén, összefüggő vidéki egység, ami nem minden esetben felel meg a közigazgatási határoknak. A működési terület településeit és lakóit a közös identitás, hagyományok, szokások, történelem vagy akár földrajzi helyzetük köti össze. Ez a megközelítés működőképes, a valós igények jobban körülhatárolható és pontosabb fellépéseket tesz lehetővé.
- 2) Alulról építkező megközelítés: egyes fejlesztések, programok megvalósulása eredményesebb és hatékonyabb, ha a helyi viszonyokat, erőforrásokat ismerő helyi lakosok, szervezetek fogalmazzák meg az elérni kívánt célokat, fejlesztési igényeket. A HFS megfogalmazása során a LEADER HACS-ok ösztönzik a helyieket, hogy vegyenek részt a közös munkában, gondolkodjanak közösen térségük jövőjének fejlesztésében. A „bottom-up”, vagyis alulról építkező típusú koncepcióknál kiemelt jelentőségű a helyi közösségfejlesztés, az együttműködés, a mindenki számára kezdeményező stratégia kidolgozása és annak végrehajtása.
- 3) Innovativitás: a sajátos, alulról jövő szükségletek feltárásának kiemelt szerepe van az újítások tekintetében. A LEADER program innovatív jellege a helyi erőforrásokra támaszkodik, valamennyi területen jelennek meg egyedi, új ötletek helyi szinten.
- 4) Integrált megközelítés: a LEADER program egyik legfontosabb alapja nem egy ágazat fejlesztési programja, hanem a vidéki térségek fejlesztésére irányuló tevékenységek és ágazatok közötti

Megjegyzés [U5]: megvalósítandó célok elérésének mikéntje, hogyan érjük el a célcsoportokat

Megjegyzés [U6]: kivel, hogyan, miként működik együtt a HACS a HFS megvalósítására – ezt keresi az E. Bizottság

kapcsolat. A közösen megfogalmazott stratégiákban az intézkedések bármilyen szinten történő, multiszektorális megközelítése, összekapcsolása pozitív hatásokat indukál, hozzájárul a program sikerességéhez.

- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: a LEADER programban a decentralizáltság többek között a döntéshozatalban és a rendelkezésre álló források felhasználásában mutatkozik meg. Ez a sajátosság a helyi igényekre reflektál. Az elv alapja, hogy a térség problémáit a helyi szereplők ismerik leginkább, így ők a legkompetensebbek a fejlesztések kidolgozásában és megvalósításában.
- 6) Hálózatépítés, együttműködés: a LEADER HACS-ok és egyéb szervezetek közötti hálózatok meglétének alapja a helyi tapasztalatok, jó gyakorlatok és eredmények terjesztése, cseréje, a tudás, akár a munkamódszerek továbbadása. A hálózatépítés hozzájárul az elszigeteltebb vidéki térségek integrálásához és fejlesztéséhez. A hálózatok révén a HACS-ok együttműködésben is fogalmazhatnak és valósíthatnak meg fejlesztési célokat.
- 7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: a háromoldalú partnerségek központi szerepet töltenek be a LEADER programban. A HACS-ok által koordinált stratégiák megfogalmazása és megvalósítása a különböző szervezetek és ágazatok képviselői együttműködésében valósul meg, kiemelve a kölcsönös érdekeken alapuló partnerségek kialakítását, mélyítését.

Irányadó jogszabályok:

- 2021/1060 EU rendelet (kiemelten a 33. cikk)
- 2021/2115 EU rendelet

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

Az Európai Bizottság jóváhagyta Magyarországnak az új Közös Agrárpolitika (KAP) kapcsán benyújtott Stratégiai Tervét. Ezt követően a 2023-2027-es időszak előkészítő programozási folyamatát Egyesületünk is megkezdte. Ennek részeként a HACS www.dbhte.hu honlapján célzott információk jelentek meg a KAP-ról és a HFS tervezéséről. Novemberben és decemberben szakmai fórumokat és kiscsoportos megbeszéléseket tartottunk, begyűjtöttük a Helyi Fejlesztési Stratégia felülvizsgálatához a térségi gazdasági szereplők, civil szervezetek és önkormányzatok gondolatait. HFS tervezésének előkészítéséhez projektgyűjtő adatlapot tettünk közzé, melyen a helyi szereplők jelezhették a fejlesztési elképzeléseiket, melyekhez külső forrástámogatást várnak.

2022.11.29-én Sellyén valósult meg járási szintű szakmai fórum az érintett térség önkormányzatai, civil szervezetei és vállalkozói bevonásával. A résztvevők megfogalmazták, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű térségben nagyon kevés fejlődési pálya látszik. A turizmusfejlesztést nem látják a terület legnagyobb részén járható útnak az alapvető infrastruktúrák és a humán kapacitás hiánya miatt. Ellenben van néhány mikrotérség, például a Dráva folyó mentén Drávasztára, Felsőszentmárton közelében, ahol speciális öko-, zöld-, agrár-, kerékpáros turisztikai fejlesztések életképesek lehetnek. Ugyanitt a horvát nemzetiség erősen vallásos beállítottsága miatt vallási turizmus is támogatható cél lehet. A fórumnak új eleme lett, hogy sikerült megszólítani a Dráva folyó mentén élő horvátság képviselőit és elindult egy, a jövőt kutató párbeszéd. A fórum többi hozzászólása megerősítette azt a korábban elkezdett fejlesztési irányt, mely a feldolgozott helyi termékek piaci pozíciójának megerősítését tűzte ki célul.

2022.11.30-án Siklóson valósult meg járási szintű szakmai fórum az érintett térség önkormányzatai, civil szervezetei és vállalkozói bevonásával. A meghívottak köre a sellyei fórumhoz hasonlóan az

egyesületi taglistájából, a korábban létrejött partnerségi körből, LEADER nyertesekből és egyéb ismertségi adatbázisból alakult ki. A siklói járás fejlettségi pozíciója okán más tényezőkkel szembesül. Nem sikerül összehangolni a térség húzó településeinek országos hírű turisztikai attrakcióit. (Harkányi fürdő, Siklói vár, Villány-Siklós Borút). A koordinátlanság számos elvesztegetett lehetőséget rejt magában. Szükség van ösztönzésre a HACCS részéről, hogy működjenek együtt az érintett szereplők. A rendezvényen fontos kiegészítés volt, hogy a HFS kapcsolódjon az Ős-Dráva Programhoz.

A meghirdetett fórumokon a részvétel önkéntes, jellemzője, hogy a képviselt szervezet vagy vállalkozás vezetője vesz rajra részt. Tervezés-metodikai szempontból fontosnak tartottuk, hogy a térségben meghatározó szereppel bíró önkormányzatok körében közvetlen konzultációkat folytassunk elsősorban a polgármesterekkel, mert ezek esetében jellemző, hogy településpolitikai szempontok érvényesülnek mind fejlesztési ügyekben, mind finanszírozási téren, mind pedig térségi együttműködési területeken. Ezek alapvetően polgármesteri irányítás alatt állnak, másodlagosan teremthető lehetőség a végrehajtásban résztvevőkkel operatív szintű megbeszélésekre. Ezen okból közvetlen konzultációt folytattunk Siklós, Sellye, Villány és Harkány polgármestereivel és néhány kisebb település (Vajszló, Magyarbóly, Nagyharsány, Újpetre) vezetőjével.

Az említett vezető települések közül Siklós és Sellye egyúttal járásszékhely is, Villány és Harkány a prosperáló idegenforgalmuk és városi rangjuk révén meghatározó települések. Vajszló, Magyarbóly, Újpetre, Nagyharsány másodlagos közterközpontok. Jelentősége okát ide tartozhat még Beremend is.

A vezető települések lakosság száma 19 500 fő (az Akcióterület 43 %-a), a másodlagos központok lakosság száma 8000 fő (17,5%).

A központok konzultációkon megismert fejlesztési politikáját meghatározó körülmény az, hogy részesei több (településeken eltérő) központi programnak. Ezekre való felkészülés a települések esetében az Integrált Településfejlesztési Stratégiák készítésével az előző tervezési ciklusban megkezdődött, azok a TOP program finanszírozásával 2021-22-ben részben megvalósultak, majd új elemekkel bővültek ki a TOP PLUSZ programon belül. A KAP stratégia és a Partnerségi Megállapodás elfogadásával a források megnyílása várható, így az ide tervezett projektek a közeljövőben elindulnak. Az egyes fejlesztések városonként más-más fejlesztési csoporthoz tartoznak, de besorolhatóak egy- egy központi „csomagba”. Az itt releváns fejlesztések Siklós esetében az „Élhető Város”, Sellye és Harkány esetében a „Zöld Város” programcsoporthoz tartoznak.

Az Akcióterület vezető településein a közelmúltban befejeződött több olyan fejlesztés, ami a településközpontok modernizálását szolgálja, javítja azok képét, térszerkezetét, funkciójukban segítik az aktív térhasználatot (sport-játszóterek, sétautak). A térségben több településen új kistermelői piacter jött létre (Sellye, Harkány, Vajszló). Ezek elhelyezése a tömegközlekedési központok szomszédságában vannak, így könnyen elérhetők.

A jövőbeni fejlesztések alapvetően a központi települések intézményrendszereinek megerősítését, energetikai korszerűsítését szolgálják, de jelentős számú, a települések jobb élhetőségét szolgáló elem is van. Összességében az látszik, hogy a településközpontok műszaki-esztétikai-funkcionális képességei javulnak, ezzel erősítik a térség idegenforgalmi – vendégváró képességét, javuló hátteret biztosítanak ezzel a turizmusra épülő vállalkozások számára. Ettől Sellye és az Ormánság tér el valamelyest, mert ott nincs jelen az aktív turizmus olyan mértékben, mint a térség keleti felében (Villány-Siklós-Harkány turisztikai magterületi pozíciója domináns). A Sellyei járásban tervezett

fejlesztések alapvetően nagyobb horderejűek, de egyes vagy kiegészítő elemek a Leader forrását is célozhatják.

A közvetlen konzultációkon visszacsengő reakció, hogy tudatos térségi irányító-koordináló törekvésekre a működési területünk központjai nem aspirálnak. Fő elemeiben kiépültek tekintik a térségben a kerékpárút hálózatot, továbbfejlesztését kisebb összekötőkkel célszerűnek látják, de településközi közös munkát nem indítanak. Az útvonalak melletti szolgáltató képesség fokozását (pl. pihenőhelyek létesítése turisták számára) alapvetően a nagytelepüléseken látják biztosítandónak. A szemlélet alapvetően koncentráló hatású.

A térségben a néprajzi- kulturális múlt hagyatéka értelmezhetően jelen van, feltárása 2021-ben megbízásunkból megtörtént. A turisztikai attrakciós adatbázisba ekkor több mint 900 elem került fel. Feladatul tűztük ki ezek térségi turisztikai kínálatba illesztését, mely szakmai téren is és fejlesztési szempontból is térségi szakmai összefogást igényel. Ezek egyik csoportja tisztán turisztikai szinten értelmezhető, másik csoportja kulturális-értéktár alapú. Megítélésünk szerint mind a szakmai értékelések, mind a fejlesztési igények meghatározása térségi átfogó látásmódot igényelnek, ezek a központokban rendelkezésre álló humán kapacitások bevonásával valósulhatnak meg.

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

- a) A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete HACS 1116 négyzetkilométeres kiterjedésű tervezési területén 2021-ben a lakónépesség száma 45 419 fő volt. Összességében erőteljesen fogy a helyi népesség, mert ugyanezen adat a 2011. évben már csak 49 560 fő. Az eltelt időszakban 4141 fő, a teljes lakosság több, mint 8%-a tűnt el a térségből. A vidékfejlesztési közösség a Sellyei és a Siklósi járás területéből 88 települést foglal magába, melyből 4 – Harkány, Sellye, Siklós és Villány - rendelkezik városi ranggal. A legnagyobb számban olyan aprótelepülésekről van szó, ahol a népesség nem haladja meg az 500 főt. A térség Baranya megye déli részét, a Dráva-sík és a Villányi-hegység földrajzi táját fedi le. Délről a Dráva folyó, illetve Horvátország határolja. Kelet - nyugati kiterjedése nagyjából a Karasica folyótól egészen Somogy megyéig tart. A Dráva mentén található az ország egyik ismert tájegysége az Ormánság, mely Harkány – Siklós – Villány térségével egy vidékfejlesztési egységet alkot
- b) A térségen átívelő korábbi együttműködésre jó példa maga a Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete, mely 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy összefogja a térség település-, illetve területfejlesztési kezdeményezéseit, valamint közös projekteket valósítson meg az élhetőbb vidékért. A horvátországi LAG Baranja nevű LEADER HACS szervezettel együttműködve megalkották a határon átnyúló térség közös vidékfejlesztési stratégiáját. A térség korábbi legnagyobb együttműködése az Ős-Dráva Program elindítása volt. A tervezési folyamat kezdete visszanyúlik a 2000-es évek elejére és civil, magán, vállalkozói és államháztartási szférák bevonását jelentette kettő kistérség (Sellyei – Siklósi) területén. A program vízügyi beruházásai megvalósultak, a következő időszak a ráépülő-kapcsolódó fejlesztésekről fog szólni. Szakrális szempontból ki kell emelni az egyházi, önkormányzati és civil összefogással megvalósult Magyar Zarándokutat, mely a térségünket a máriagyűdi Basilika Minor Mária-kegyhelynél érinti. Ide Pécstől párhuzamos útvonalon érkezik a Mária Út zarándokút is, mely halad tovább Horvátországba irányába. A zarándoklat a jövőben is együttműködési lehetőségeket rejt magában, mert a szükséges infrastruktúra fejlesztése több irányba tervezhető, több ponton találkozatható a kerékpáros fejlesztésekkel (Dráva

mente, Amazon és 3 folyó kerékpárút), illetve a kiegészítő szolgáltatásfejlesztés is több vendégkört szolgálhat ki.

A borturisztikai tevékenységgel és az ahhoz kapcsolódó marketinggel összefüggésben további együttműködés bontakozott ki (LEADER együttműködési projekt), amelyben a Pécsi Borút a partnerünk. Ezen a téren több területen mutatkozik fejlesztési lehetőség, például a Villány-Siklós Borút Egyesület saját horvátországi partnerprogram kiépítésébe kezdett.

- c) A HACS jelenleg egy siklósi irodát működtet, ahol lehetőség van személyes kapcsolattartásra és segítségnyújtásra. Korábban a tervezési terület Sellyei járásában is volt munkaszervezeti iroda, azonban takarékosági okokból a kettő helyett egy központ lett. Az igényeket a munkatársak egyrészt mobilitással oldják meg, személyes helyszíni ügyfélkonzultációk keretében, másrészt on-line meetingek és egyéb digitális eszközök bevonásával. A tervezési területen más vidékfejlesztéssel foglalkozó szolgáltató iroda nem működik. A térségen kívül jellemzően a megyeszékhely Pécs városában koncentrálódnak projektek menedzselésével foglalkozó irodák.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HACS döntéshozó testülete igyekszik megfelelni annak az elvárásnak, hogy megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszert működtessen. Az elnökség egyben a Helyi Bíráló Bizottság is, melyben 4 hölgy is képviseli a nők érdekeit. 40 év alatti döntéshozó sajnos nem található. A HACS közel 15 éves működése alatt az alapító tagok átlépték már ezt a korhatárt, következő tisztújításra az alapszabály szerint 2023-ban kerül sor (a megbízatások 2023. szeptember 19-ig szólnak). A helyi közösségbe és a döntéshozatalba hátrányos helyzetű csoportok képviselőinek bevonására a tisztújítás alkalmával lesz lehetősége a közgyűlésnek. Ennek oka, hogy a HBB feladatok ellátásával a közgyűlés Alapszabályában az elnökséget bízta meg. Az Alapszabály módosítása szükséges a HBB személyi körének átszervezéséhez. Ennek jogi aktusa elhúzódó, a tisztújítás kötelezősége mellett célszerű a két téma összevonása.

A leszakadó rétegek, csoportok felzárkóztatásában a HFS meghatározó szerepet szán a foglalkoztatás bővítésének, de más területeken is fellép a vidéken élők hátrányos megkülönböztetés és a kirekesztés ellen. A helyi vidékfejlesztési kezdeményezések egyik hangsúlyos eleme a szegénység elleni küzdelem. Célzottan a hátrányos csoportoknak felhasználható forráshányadot nem képezünk (célzott felhívás konkrét kerettel), mert a jogosultság nevesítése és ellenőrzése önmagában is diszkrimináló lehet, valamint tapasztalataink szerint a saját erő előteremtése, valamint az előfinanszírozáshoz szükséges hitelképesség nehezen biztosítható. Ugyanakkor az értékelési szempontoknál több is a hátrányos helyzetű személyek segítségét (például többletpontszám biztosítása hátrányos helyzetű személy foglalkoztatása esetén) és a térségi szintű szegregálódás lassítását célozza (például többletpontszám biztosítása a hátrányos helyzetű települések és a komplex programmal fejlesztendő Sellyei járás települései részére). A legfontosabb, hogy mozgósítani kell a helyi erőforrásokat az esélyegyenlőség megteremtése érdekében. Nagyobb hangsúlyt kap a közösség vezérelt helyi módszertan, amely az összetett problémák megoldásának jó eszköze. A térség lakossága megélhetésének javítása hozzájárul a szegénység leküzdéséhez és a hátrányos helyzetű

csoportok társadalmi felzárkóztatásához. Az Akcióterület 88 településének háromnegyede aprófalú (500 fő alatti), a SWOT analízisben bemutatott társadalmi egyenlőtlenségek ezeken a településeken jelennek meg markánsan, így válik dominánssá a terület kétarcúsága. Ugyanakkor a társadalmi szétválás és gazdasági differenciálódás érvényesül a városiasodott települési központokban is (Siklós, Villány). Erre vonatkozó területi szintű közléseket a családsegítő szolgálatok és a katasztrófavédelmi hivatal adtak intézményi konzultációk keretében. A lakónépesség területi eloszlása, koncentrációja a periférikus területeken felnagyítja a negatív társadalmi helyzeteket, a lakosság szintjén alig vannak tompító tényezők, néhány település esetében a szegregáltság megvalósul. Nem mondható el, hogy csak a cigányság a jellemzően leszakadó szegmens, ugyanakkor a nagy cigány-arányszámú településeken minden esetben jelentős a társadalmi leszakadás mélysége. Az általánosan használt mutatók - munkanélküliség, fiatalodás, aluliskolázottság - a nagyobb arányban cigányok lakta településeken jellemzőbbek. A foglalkoztatási lehetőségek hiánya, a társadalmi szolgáltatásokhoz való hozzáférés szűkössége (egészségügyi ellátó, iskola-óvoda, kulturális létesítmények, net), a rossz közlekedési viszonyok ösztönzik az itt élők elvándorlását, így a népességcsere több évtizedes folyamata a társadalmi szegregálódás – nyomor – cigányosodás koncentrálódását eredményezi. Fontos körülmény az „önmagát cigánynak vallja” identitás-meghatározás okán, hogy nehezen hozható statisztikai összefüggésbe a társadalmi helyzet és az etnikai hovatartozás.

A HFS a pozitív társadalmi folyamatok előmozdítása érdekében a roma-cigány közösségekre specializált célkitűzéseket nem tartalmaz, az előző programozási időszakban is szerzett tapasztalatainkat fenntartjuk: a nevesítetten roma közösségek javára célzott fejlesztések növelik a helyi közösségek szembenállását, a pozitív megkülönböztetés okán kirekesztőleg hatnak más közösségekre, melyet nem tud kompenzálni a kedvezményezettek körében elért eredmény. Az elmaradott, hátránnyal bíró helyi közösségek nem etnikai alapon szerveződnek, hanem társadalmilag keletkeznek. A célrendszerünkben a kulturális sokszínűség lehetősége minden szegmens számára nyitott, így a társadalmi hátránnyal rendelkező közösségek (jellemzően roma közösségek) számára is elérhető lehetőségek. A hozzáférés esélye pénzügyi-finanszírozási alapú, melyet általában a civil szervezetek önmagukban nehezen tudnak megoldani, ehhez rendszerint önkormányzati segítség szükséges. A helyi társadalmak feladata a nem többségi roma települések esetében is a szükséges integritás elérése, így az önkormányzati szintű feladattá alakul.

A HFS az esélyegyenlőséget területi és társadalmi vonatkozásban is biztosítja. A Helyi Akciócsoport működési területén a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendelet alapján a Sellyei járás a komplex programmal fejlesztendő, míg a Siklósi járás a kedvezményezett besorolást kapott. A leghátrányosabb besorolású településeken élőkre jellemző, hogy közfoglalkoztatásból, alkalmi munkából tartják el magukat, életminőségük kortól-nemtől-származástól függetlenül a tisztes szegénység és a mélyszegénység között mozog. Várható eredmények: lakosság aktivitása megmarad, motiválttá válnak az önfejlesztésre, a képzettségük révén növekszik az esélyük az elhelyezkedésre vagy az önálló megélhetést nyújtó tevékenységekre. Erősödik a társadalmi tolerancia a hátrányos helyzetűek iránt. A fokozott együttműködés segíti a szakmai fejlesztő és érdekviselői tevékenységeket. A 2023-2027-es tervezési időszakban elfogadjuk azt az alapvető elvárást a végső kedvezményezettek részéről, hogy számukra ténylegesen fontos szükségletek kielégítésére irányuljon a fejlesztési segítség. A hátrányos helyzetű közösségek tagjai önmagukban is hátrányos helyzetben lévő emberek, körükben általános az alacsony presztízsű munkahelyek elérése (közmunka), a több gyermek megléte. Alapvetően nincs a családok körében felhalmozási lehetőség, így nem részesül az önerő igényes gazdaságfejlesztési és egyéb pályázatoknak. Mivel mások által megvalósított gazdasági fejlesztésektől is távol vannak, így

munkahelyi előnyeik sincsenek. Az elvándorlás számukra nem releváns lehetőség, mert munkapiaci esélyeik a napi közlekedési lehetőségeken kívül (elköltözés, hetes munkavállalás, külföldi munkavállalás) korlátosak. Az ilyen családok egyes tagjai családalapítás előtt gyakran vállalnak külföldi munkát, a családok megélhetése így részben segítséget kap, de tartós és jelentős javulás nem áll elő.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A tervezési terület Helyi Fejlesztési Stratégiájának célkitűzései szoros, egymásra épülő kapcsolatban vannak egymással. A helyi életminőséghez elengedhetetlen a térség természeti kincseinek, a helyi kultúra épített örökségének és hagyományainak megőrzése, amely nemcsak a helyi lakosok identitástudatának erősítéséhez járul hozzá, hanem a fejlesztések nélkülözhetetlen elemeként is megjelenik a munkahelyek teremtése és megtartása mellett. A helyi termékek helyi fogyasztását és helyi piacra jutását gazdasági eszköznek tekintjük a helyi lakosság életminőség-javulásához. A „helyben cselekvés” – a tájból érkező közvetlen visszacsatolások által – a helyi erőforrások tartamos, fenntartható használatára készíteti a lakosságot. Ez a körülmény hatással van a jövő generációk életminőségének megalapozására, a népességfogyás csökkenésére és az élhetőbb vidéki környezet kialakítására. A fenntartható tájhasználat megoldási javaslataival a környezeti és közösségi-kulturális értékeket rehabilitálja, kiaknázza és fejleszti az erőforrásokat, szépíti a tájat, növeli a táji diverzitást, csökkenti az éghajlat és vízháztartás szélsőségeit.

A HFS tervezése során a helyi önkormányzat, civil és vállalkozói szféra környezeti szempontjai megfogalmazódtak a szükségletekben, célokban és intézkedésekben. A térségi kultúra és hagyományok sokféleségének megőrzését, a kulturális örökség részét képező építészeti, néprajzi, és táji értékek fennmaradását célzó fejlesztések megvalósítását, az egészséges életmód feltételeinek biztosítását kifejezik az 1,2 és 3., 6. számú intézkedésekben megfogalmazott fejlesztési témák. A 4. számú intézkedés az egészséges termékek előállítását, a helyi élelmiszer termékekkel kapcsolatos fogyasztói magatartás javítását, a térség biológiai sokféleségének megőrzését és a szolgáltatások javítását szem előtt tartó fejlesztéseket célozza meg. A tovagyrúzó negatív hatások minimalizálása érdekében olyan mintagazdaságok létrehozását támogatja, ahol a tradicionális agrárgazdasági technológiák alkalmazásával, a fenntarthatóság, környezetvédelem kiemelt figyelembevételével folyik a növénytermesztés és állattenyésztés, emellett a működés bemutatásának és az alkalmazott módszerek kipróbálásának lehetősége is biztosított. Ezen intézkedés egyben szálláshelyek létrehozásával, kiegészítő turisztikai szolgáltatások fejlesztésével elősegíti a természeti értékek fenntartható hasznosítását. A 6., 7. számú intézkedésben foglalt fejlesztési témák támogatják a természeti értékek, a megújuló energiagazdálkodás érvényre juttatását a helyi adottságoknak megfelelően. A 4. és 5. számú intézkedések a helyben foglalkoztatással létrehozott, magas hozzáadott értéket képviselő, egyedi minőségű termékek előállítását, helyi piacra jutását fogalmazzák meg. Hozzájárulva a helyi vállalkozások fejlődéséhez, családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjedéséhez, a közösségi önellátáshoz, amellyel teljesül a „Termelj helyben, fogyassz helyben” elv. Elősegíti az integrált termékpolitika megvalósítását, amely az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény, inkább helyi tudás és kultúra alapú termelés és fogyasztás irányába hat. Alapja a falusi életmód, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerésének. A 8. számú intézkedés a helyi adottságok feltárását, a cselekvőképesség növelését, a vidéki életkörülmények javítását teszi lehetővé, amelyek a helyi és aktuális helyzetképnek és térségi szükségletnek megfelelő fejlesztési irányvonalat tárják fel és melynek

Megjegyzés [U7]:

Megjegyzés [U8]:

Megjegyzés [U9]: miként valósulnak meg az intézkedésekben a környezetvédelmi célok (miként, nem tartozik hozzá indikátor)

során a térség lakossága képessé válik a szakmai feladatok eredményes elvégzésére. Hozzájárul a közösségek sokszínűségéhez, a hagyományokon alapuló életformák térnyeréséhez. A HFS-ben megfogalmazott intézkedésekben értékelési szempontot jelentenek a környezeti vállalások. A 3., 4., 5., 6., 9. számú intézkedésekben előnyt jelent, ha a fejlesztés keretében megvalósított építési beruházás tartalmaz megújuló energiát hasznosító elemet.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

EREDMÉNYES INTÉZKEDÉSEK:

Akciócsoportunk megalakulása óta kiemelt cél, hogy a helyi termékek száma – amely alatt elsősorban prémium minőségű, feldolgozott élelmiszer jellegű és kézműves produktumokat értünk – növekedjen és ezek a termékek megjelenjenek a térség kínálatában, így jövedelemszerzési lehetőséget jelentsenek az itt élő számára. A 2014-2020-as időszakban sikerként könyvelhető el, hogy a termékkör bővült, 29 számú pályázat irányult ilyen jellegű tevékenységre. Elsősorban a másodlagosan feldolgozott élelmiszerek előállítását célzó projektek domináltak, de kisebb számban kézműves termékek és állati takarmányozásra alkalmas termékek vonatkozásában is benyújtásra kerültek pályázatok. Hasonlóképpen gyarapodott a szolgáltatások száma (27 db pályázat), ami azt segíti elő, hogy az egyes piaci szereplők differenciáltabb tevékenységeket végezzenek, így kevésbé vannak kitéve az egyoldalúságból fakadóan a gazdasági nehézségeknek, válságoknak, illetve a régióban töltött vendégéjszakák száma növekszik, amennyiben helyben több olyan szolgáltatás érhető el, amely fokozza a költési hajlandóságot. Az érintett helyi felhívások: VP6-19.2.1.-19-4.-17 (Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása) és VP6-19.2.1.-19-11-17 (Helyi gazdaságot kiegészítő szolgáltatások kapcsolódó támogatása).

A civil szervezetek száma gyarapodást mutatott a 2010-es évektől, ugyanakkor jellemző volt, hogy csak kis számban végeztek igazán aktív tevékenységet. A helyi fejlesztési stratégia az elmúlt időszakban azt a célt fogalmazta meg, hogy a civil szerveződés erősödjön és ennek segítségével valósuljon meg a helyben élők identitástudatának növelése, a térség hagyományos értékeinek továbbvitele, átöröklése (pl. történelmi hagyományok, néprajzi és nemzetiségi hagyaték ápolása), fokozódjon a tömegsport tevékenység, ezáltal hozzájárulva az egészséges életmód népszerűsítéséhez. A fentiekkel összefüggésben szükséges volt az, hogy azon egyesületek, alapítványok, amelyek valamilyen szolgáltatásként értékesíthető produkciót végeznek (pl. katonai hagyományőrzés, néptánc, népzene), minőségében továbbfejlesszék tevékenységüket, így szintén megjelenhetnek a térség kínálatában (pl. hagyományőrző rendezvényeken), amely bevételt generál számukra, egyben megismertetik a régióban élőket az akcióterület autentikus értékeivel, ebből következően aktivitásuk fokozódik. A 2014-2020-as ciklusban 28 db pályázat került benyújtásra, amely a fent leírtak szellemében fogant.

Az akciócsoport által lefedett működési terület – azon belül is elsősorban a Siklósi járás térsége – turisztikailag magasan frekvenciát, köszönhetően olyan településeknek, mint a gyógyfürdőiről ismert Harkánynak, a vár köré csoportosuló látnivalókat kínáló Siklósnak vagy a bor által ismertté vált Villánnak. Az említett városok folyamatosan arra törekednek, hogy a turisztikai kínálat bővüljön, így értelemszerűen a szálláshely kapacitás is emelkedő tendenciát mutat. A 2022-es évig bezárólag a LEADER program is lehetőséget adott új szálláshelyek létrehozására vagy a meglévők bővítésére, így hozzájárult ezen célkitűzéshez. A 2014-2020-as időszakban összesen 11 db pályázat irányult

szálláshelyek kialakítására, fejlesztésére, az érintett intézkedés: VP6-19.2.1.-19-11-17 (Helyi gazdaságot kiegészítő szolgáltatások kapcsolódó támogatása).

A régió bővelkedik természeti látnivalókban (pl. Duna-Dráva Nemzeti Park) és számos olyan objektum található, amelyek építészeti örökségnek tekinthetők és a látogatható attrakciók számát gyarapítják. Az említett értékek állagmegóvása és turisztikai hasznosítása kiemelt célunk volt és lesz a jövőben is. Emiatt törekedtünk olyan projektet támogatására, amelyek a különböző, az autentikus építészet jegyeit magán viselő épületek renoválására koncentráltak vagy olyan kültéri, természetközeli helyszíneket alakítottak át, amik a szabadidő aktív eltöltésére alkalmasak és hozzájárulnak az egészséges életmód népszerűsítéséhez. Az érintett intézkedésre, amely a „Értéktárak kialakítása és animálása, VP6-19.2.1.-19-3-17” nevet viseli, 10 db pályázat került benyújtásra és a megvalósuló fejlesztések nagyban segítik a hagyományos, térségre jellemző stílusban emelt épületek megőrzését, látogatottságuknak növelését, turisztikai hasznosulásukat és a meglévő természeti értékek népszerűsítését, a kapcsolódó helyszínek kihasználtságának növelését.

A térségben növekvő tendenciát mutat a helyi gazdasági szereplőkhöz kötődő szolgáltatások száma és a helyi termékkör. Ezekben az elemekben komoly gazdasági és turisztikai potenciál rejlik, ugyanakkor a helyi lakosság és a régióba érkező látogatók számára még viszonylag szűk körben ismertek a helyi termékek és szolgáltatások, hiányoznak azok a rendezvények, amelyek segítenek azok megismertetésében. A fentiek okán akciócsoportunk célja volt olyan rendezvények támogatása, ahol bemutatásra kerülnek a helyi termékek és szolgáltatások, illetve a helyi identitástudat erősítése érdekében a térség sokszínű kultúrája. Az érintett felhívásra (Helyi értékeket, termékeket, szolgáltatásokat bemutató fesztiválok támogatása, VP6-19.2.1.-19-1-17) összesen 19 db pályázat érkezett be és gyarapította azon események számát, ahol a kultúrára, hagyományőrzésre fókuszáló programelemek dominálnak és a rendezvényre látogatók megismerhették a régió értékeit, egyben a helyben elérhető helyi termékeket, szolgáltatásokat. A pályázati lehetőség hozzájárult ahhoz, hogy első ízben kerüljenek megrendezésre ilyen típusú események, majd váljanak rendszeressé (pl. Drávacsepely: „Hipp-Hopp Csepélybe”), illetve hozzásegítsen településeket ahhoz, hogy a már hosszú évek óta lebonyolított rendezvényeik finanszírozása továbbra is biztosított legyen, illetve minőségében javuljon (pl. Márok: „Mároki Lakodalmas Parádé”). Egyesületünk saját működési forrásából 3 alkalommal is szervezett hasonló koncepciójú eseményt (helyszínek: Siklós, Harkány, Villány), amelyekkel ösztönözni kívántuk partnereinket, hogy kövessék a példát.

A 2007-es évtől kezdődő ciklus óta nagyon frontos prioritást képezett egy olyan védjegy létrehozása, amely köré szerveződhet a térség helyi termékkörének előállítása, egyben garanciát jelent a minőségre, a termelési volumen fokozására és nagyban hozzájárul az érintett produktumok népszerűsítéséhez, propagálásához. A kezdeti elképzelések szerint maga a LEADER akciócsoport hozta volna létre az említett védjegyet, de az ötlet végül nem realizálódott a munkaszervezett szűkös humán erőforrás kapacitása miatt. A 2014-2020-as időszakban végül a régióban komoly marketing tapasztalattal és kapcsolati tőkével rendelkező, a termelők által jól ismert szervezet állt a kezdeményezés mögé (Villány-Siklói Borút Egyesület), amely a Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakítása, VP6-19.2.1.-19-14-17 felhívásra benyújtott pályázat révén a 2022-es évvel létrehozta a védjegyet. Ezáltal megteremtődött az alap ahhoz, hogy a fokozódó helyi termék előállítással logikai összefüggésben nagyot lépjen előre a termékkör népszerűsítése és minőségi, mennyiségi javulása.

EREDMÉNYTELEN INTÉZKEDÉSEK:

A Térségi üzleti típusú együttműködések, VP6-19.2.1.-19-6-17 című felhívásunk olyan kölcsönösen előnyös, konzorciumi formában kidolgozott és benyújtásra került projekteket kívánt támogatni, amelyek ösztönzik a partnereket az egymást segítő gazdasági együttműködésekre. A felhívásra összesen 3 db pályázat érkezett be, de azok nem valósultak meg. Ennek többek között az az oka, hogy a hosszútávú és érdemi produktumot eredményező együttműködések a térségben még csak kezdetleges állapotban vannak jelen, minden gazdasági szereplő inkább a saját előre lépését tartja szem előtt és az együttműködési hajlandóság – véleményünk szerint a magas kockázati tényezők miatt – nem jellemző. Akciócsoportunk továbbra is lát potenciált abban, hogy egy projekt keretein belül együttműködésre ösztökélje a logikailag összekapcsolható fejlesztéseket, amely kooperációk generálisan erősítik a térség vállalkozásait, de elsőként az egyedi projektek támogatása szükséges, hogy kellő számú olyan gazdasági szereplő legyen jelen a régióban, akik a viszonylagos stabilitásukból fakadóan, elkerülve a magasabb kockázatot, hajlandóságot mutatnak együttműködésekben gondolkodni.

A működési területünkön nagy számban találhatóak hátrányos helyzetű csoportok, akik helyzetének segítése érdekében a Rászorulóknak életkörülményeinek javítása, VP6-19.2.1.-19-10-17 felhívásunk az alábbi koncepciót fogalmazta meg: A térség belső periferiáiban a központoktól mért távolság arányában romlik, de a családsegítő szolgálatok tapasztalata szerint másutt is heterogén a lakosság életminősége. Mindenütt jelen van a szegénység. Érzékelhető a szegény népesség körében a lakáskörülmények alacsony nívója, a jövedelem ellátottság alapvető műszaki javításokat is korlátoosan enged. A rossz műszaki állapot kihat az általános utcaképre, terjed a települési szegregáció. Az egyén öngondoskodásának kiegészítésére szükséges a társadalmi szolidaritás növelése, melynek eszköze az önkéntes közösségi tevékenység. Az öngondoskodás és a közösségi segítség jellemzően a régi építésű, vályog lakóházak és gazdasági épületek katasztrófát elkerülő, alapvetően állagmegóvó javítására irányul. Ezzel javul az egyén élethelyzete, mentális állapota, pozitívan kihat a lakókörnyezetre, településképre is. A fejlesztések célja volt a civil önkéntes segítő központok létrejöttének segítése, amelyekben rendelkezésre állnak a szakmai tudás és a munkavégzéshez szükséges kézi eszközök, kialakulnak az intézményi kapcsolatok, amelyekkel a saját munkát vállalók számára a közösségi segítség eljuttatható.

Az érintett felhívásra összesen 1 db pályázat érkezett be, amely elutasításra került, mivel a pályázó saját teljesítés keretein belül kívánta megvalósítani a fejlesztést. A szerény érdeklődés oka véleményünk szerint, hogy elsősorban az anyagi körülményeik és szocializálódásuk okán hátrányos helyzetű célcsoport alapjában motiválatlan az életminőségét javító fejlesztések véghezvitelében. A tendencia megváltozása rövid időn belül nem várható, mivel az említett közösségek vonatkozásában egyelőre az a járható út, hogy jó példák mutatójával egyáltalán a munka világába visszavezessük őket. Tehát az intézkedés amiatt volt sikertelen, mert a hátrányos helyzetű célcsoportok tapasztalatunk szerint még nem alkalmasak önálló fejlesztések megvalósítására, amelyeket koncepciózusan fel kell építeni, megvalósítani és biztosítani az önerőhöz és fenntartáshoz szükséges anyagi forrást. Ezen közösségek esetében a kitörési lehetőség ott keresendő, hogy nem kollektíven a teljes közösséget, hanem az arra alkalmas és motivált egyéneket kell ösztökélni az előre lépésre, hogy első lépcsőfokként munkavállalóként jelenjenek meg olyan projektek esetében, amelyeket a projektgazda képes megvalósítani, majd ezt követően lehet elvárni, hogy az egyének önálló fejlesztésekkel lépjenek a további fejlődés útjára.

TOVÁBBFEJLESZTENDŐ INTÉZKEDÉSEK:

Az akciócsoportnak továbbra is kiemelt célja, hogy a helyi termékkört mennyiségében bővítse, illetve elérhető legyen minél több minőségi produktum. Csak abban az esetben várható el a térség szolgáltatóitól (pl. vendéglátó egységek, szállásadók), hogy a kínálatukba felvegyék a helyben

előállított termékeket, ha azok minősége eléri a kívánt szintet, emellett kellő mennyiség áll rendelkezésre, hogy az ellátás folyamatos lehessen. Ezzel érhető el, hogy mind a szolgáltatók, mind a termelők kölcsönösen előnyös és hosszútávú együttműködésekbe kezdjenek és a termelők bevételei emelkedjenek, így erősödjenek a régió vállalkozásai, őstermelői vagy új szereplők lépjenek be a piacra, mind induló vállalkozások. A termékkör fejlesztéséhez, gyarapításához kapcsolódóan fontos a Villány-Siklói Borút Egyesület által elindított védjegyrendszer népszerűsítése, mivel az ahhoz kapcsolódó termelőknek – hogy megfeleljenek a feltételrendszer előírásainak – törekedniük kell a minőségi produktumok előállítására, hogy piacképesek maradjanak. A védjegy emellett garancia a minőségre és a helyi termékek kielégítő promóciójára, amely szükséges, hogy a helyben élők minél szélesebb körben ismerjék meg ezen produktumokat. További logikai kapcsolódás, hogy a LEADER egyesület által saját forrásból már évek óta működtetett „vidékünk kincsei” weboldal is folyamatosan fejlesztésre kerüljön, amely szintén segíti a helyi szolgáltatások, termékek propagálását.

Szintén a helyi termékkör népszerűsítése okán kell továbbfejleszteni azon intézkedésünket, amely helyi termékek elkülönített árusítását biztosító bolt-sarok vagy azok árusítására fókuszáló bolt kialakítását célozta meg. Az érintett felhívás: Helyi termékek piacra jutásának támogatása, VP6-19.2.1.-19-5-17. A 2014-2020-as ciklusban összesen 7 darab pályázat került benyújtásra boltsarok vagy helyi termékbolt létrehozására. Tapasztalatunk, hogy ezen egységek helyi termék kínálata még igen szűkös, de ennek oka, hogy a helyi termékek sem mennyiségileg, sem minőségileg nincsenek oly mértékben jelen, hogy azokra alapozva stabil jövedelmet teremtsenek az üzemeltetőnek. Amennyiben a termékkör bővül, következő lépésként a helyi termékeket árusító létesítmények is fejlődésnek indulhatnak.

A működési területen sok olyan szolgáltatás érhető el (pl. szállásadók, vendéglátóhelyek), amelyek egyoldalúságuk okán különösen kitettek az olyan válságoknak, mint a covid járvány, amelyek miatt bevételeik rendkívüli mértékben megcsappantak. Ezen piaci szereplők esetében törekedni kell arra, hogy olyan fejlesztéseket hajtsanak végre, amellyel tevékenységük diverzifikálódik és megvalósul a „több lábon állás”. A várhatóan 2023-ban induló új pályázati ciklus esetében kiemelten kívánjuk támogatni az ilyen koncepcióra épülő beruházásokat.

Továbbfejlesztendő intézkedés a helyi identitás tudatot, a térség kultúráját, nemzetiségeit, emellett a helyi termelőit bemutató rendezvények támogatása. A 2014-2020-as ciklusban nagyon népszerű volt a kapcsolódó felhívásunk és továbbra is nagy igény mutatkozik az ilyen koncepciójú események szervezésére, amelyhez egyesület forrást tud biztosítani. A rendezvényeken a lakosság megismerheti lényegében a saját értékeit, értve ezalatt többek között a néprajzi, történelmi hagyományokat, az egymás mellett élő nemzetiségeket, a régió gasztronómiai különlegességeit. A rendezvényeken kötelező előírás helyi fellépők szerepeltetése. Emiatt továbbra is fontos a civil szerveződések támogatása, akik a különböző produkcióikkal a rendezvények rendszeres fellépői.

Az akcióterület esetében megfigyelhető, hogy a Sellyei Járás mind az elérhető szálláshelyek, mind a turisták tartalmas időtöltéséhez szükséges szolgáltatások tekintetében is lemaradásban van a Siklói Járás településeivel képest. Míg Siklós, Villány, Harkány esetében a szálláshely kapacitás kielégítőnek mondható, viszont a több vendégéjszakát generáló szolgáltatások száma nem elegendő, addig a Sellye köré csoportosuló ormánsági községek vonatkozásában az a jellemző, hogy mindkét tényező fejlesztésre szorul. A fentiekből következően az új ciklusban továbbfejleszteni szükséges azon intézkedést, amely a Sellyei Járás esetében a turisztikai ágazat egészének bővítését érinti, a Siklói Járás vonatkozásában pedig a szálláshelyek köré csoportosuló szolgáltatásokat kell elsősorban erősíteni, hogy a vendégéjszakák száma emelkedjen.

ÁTMENETI IDŐSZAK:

Az átmeneti időszakban 3 felhívás került kiírásra, amelyek a következők voltak:

O Helyi fejlesztések támogatása (VP6-19.2.1.-19-4-21), támogatott pályázat 32 db, lekötött forrás: 348 096 454 forint

O Helyi fejlesztések támogatása (VP6-19.2.1.-19-2.-21), támogatott pályázat 13 db, lekötött forrás: 252 159 281 forint

O Helyi értékeket népszerűsítő, kulturális rendezvények támogatása (VP6-19.2.1.-19-1.-22), benyújtott pályázat 13 db (ügyintézés folyamatban).

Ezen felhívások követték a 2014-2020-as ciklus és a jövőben tervezett fejlesztési elképzelések koncepcióját: a helyi termékkör bővítése, a szolgáltatások fejlesztése és diverzifikálása, a civil szerveződések erősítése és minőségi javulása, a helyi értékekre fókuszáló rendezvények támogatása. Mind a rövid statisztikából is kiolvasható, mindhárom felhívás esetében nagyszámú pályázat került benyújtásra, túligénylés is tapasztalható volt, emiatt az elállások során visszahulló forrásokat is ide csoportosítottuk át, illetve – élve a felkínált lehetőséggel – többletforrást igényeltünk, aminek jóváhagyása még nem történt meg. Tehát az átmeneti időszak minden tekintetben sikeresnek mondható, mivel összesen 45 db pályázat támogatására volt módunk (illetve jelenleg 13 db pályázat még ügyintézés alatt áll) és a kedvezményezettek jelentős hányada esetében a megvalósulás is előrehaladott állapotban van az illetékes kormányhivatal visszajelzése alapján. A projektgazdák törekednek a beruházások gyors befejezésére, elkerülve a várhatóan újabb áremelkedésekből fakadó többletköltségeket.

6. Külső koherenciák azonosítása

A HACS működési területén a HFS tervezésekor figyelembe kell venni, hogy külső koherenciák vannak jelen. Elsősorban a Területi Operatív Program Plusz és a Magyar Falu Program tartalmaz a HFS-hez hasonló célkitűzéseket, ami előnyös a projekt gazdák számára, mert egyrészt a HFS fejlesztési forráskerete nem elegendő a valamennyi projektötlet forrásigényének kielégítésére, másrészt a különböző támogatási konstrukciók igénybevétele lehetővé teszi olyan ráépülő beruházások megvalósulását, amelyek szinergikus hatásban vannak egymással. Jó példa a megvalósult szinergikus hatásra a tervezési terület mikro központjaiban létesített VP piacterek infrastruktúrájának és a LEADER program által támogatott helyi termékeknek a találkozása, mely kapcsolódást a következő tervezési időszakban is szeretnénk fenntartani, erősíteni.

A HACS a kettős finanszírozás elkerülését alapvetően azon projektek kizárásával éri el, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán – adott tárgyban a helyi felhívásra történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében a ráépülő, korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányuló, a korábbi projekt eredményeit fenntartó új projektek kivételével.

„LEADER szerű elemként” további lehatároló tényező a kötelezően előírt Információs Hálózati tagság. A LEADER Akciócsoport Információs Hálózatba gyűjti a helyi partnerek (vállalkozások, civil szervezetek) kapacitásait, a hozzá szükséges menedzseri tevékenység révén hirdeti azokat, elérhetővé teszi minden érdeklődő számára térítésmentesen. Az így együttesen kezelt adattömeg helyi termékek és szolgáltatások vegyes kínálatát adja. Tehát az „Információs hálózati tagság” egy ingyenes piacszervezést, piacra jutást segítő eszköz. A HFS egyik fő célkitűzése a helyi gazdaság erősítése, amely így két segítséget kap:

- pályázatok révén az ügyfelek számára nyújtott fejlesztési támogatás
- piacra jutást és marketing tevékenységet segítő rendszer kialakítása, vagyis az információk hálózata

A MAGYARORSZÁG PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁSA A 2021-2027 Időszakra Vonatkozó Kohéziós Források Felhasználásáról című dokumentum szakpolitikai céljaihoz kapcsolódva a HFS az alábbi célok teljesüléséhez is hozzá kíván járulni.

PO1 Verseny-képesebb és intelligensebb Európa

A kiválasztást indokolják a tervezési terület alacsony gazdasági mutatói. Tervezett beavatkozás: mikrovállalkozások fejlesztése, elsősorban a technológia és hatékonyság területén, továbbá a covid járvány hatásainak ellensúlyozása elsősorban a turisztikához kötődő ágazatok esetében.

PO5 A polgárokhoz közelebb álló Európa

Az országban 2013 óta jelentős gazdasági növekedés valósult meg (a GDP évente átlagosan 5%-kal növekedett), minden régió relatív gazdasági fejlettsége emelkedett. Nyolc régióink közül a négy legkevésbé fejlett régió között van Dél-Dunántúl is. Ezen belül - az ország járásait komplex fejlettségi mutató alapján besoroló (290/2014) kormányrendelet alapján - a tervezési terület egy komplex programmal fejlesztendő (sellyei) és egy kedvezményezett (siklói) járást foglal magába. A HFS tervezett beavatkozásai a vidéki térségekben, aprófalvakban élők életminőségének javítását szolgálják elsősorban a közösségfejlesztési tevékenységek ösztönzése révén, de a vidéki turizmus kínálatának fejlesztése is fontos szerepet kap.

A tervezési területen nem relevánsak a Területi Operatív Programok CLLD projektjei.

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

Térszerkezeti adottságok

A tervezési terület ország legdélebbi vidéke, a fővárostól átlagosan 250 km távolságra található (3. sz. melléklet). Autópálya nem érinti, legközelebb Pécs-Pogánytól van csatlakozási lehetőség (15-25 km). Kettő vasútvonal érkezik északról a térségbe Sellye és Villány települések irányába. A közlekedésben betöltött szerepük egyre kisebb jelentőségű. A kelet – nyugati irányban húzódó Villány – Barcs közötti vasútvonalon 2007-ben végleg megszűnt a személyszállítás. A tervezési terület elzártságát nem csak a perifériás elhelyezkedése okozza, hanem a déli határ közelsége is, amit a Dráva folyó is erősít. Történelmi okokból a nagyjából 80 km hosszú szakaszon a sellyei térségben egyáltalán nincs, a siklósiban is csak kettő közúti átkelési lehetőség van Horvátországba.

A térség aprófalvakkal sűrűn átszőtt, amelyek között a távolság alig néhány kilométer. A potenciális fejlesztési centrumokat térségen belül a járásközpontok Sellye és Siklós, valamint Harkány – Villány - Beremend mikrotérsége jelenti. Térségen kívül a megyeszékhely domináns.

Környezeti adottságok

Természeti erőforrásokban gazdag a táj: a Dráva nedves ártéri síkjától, a Villányi-hegység szubmediterrán száraz faunájáig terjed. Az erdészet, halászat, a szántóföldi gazdálkodás, illetve a szőlő-gyümölcs ültetvények egyaránt jelen vannak. A Villányi hegység karakterét összefüggő szőlői, a Dráva-síkét mozaikos tájszerkezete, vizes jellege adja. A táji értékek kiaknázásában – különösen a borvidéken – növekvő jelentőségre tesz szert a turizmus. Radikálisan visszaesett a gyümölcsészet, a vizes élőhelyek hasznóvétele és az állattartás. Jellemző a vadászat, de a vadaknak a terület eltartó képességét meghaladó létszáma komoly károsító a mezőgazdaságnak és erdészetnek. A hegyvidéken megtalálható a mész kőbányászat, az Ormánság nyugati felében pedig jelentős kőolaj kitermelés.

indult el. A déli fekvéséből adódó klímájában magas a napsütéses órák száma (2060) és az aktív hő összeg (3331 Celsius), ami megújuló szolár energia hasznosítására ösztönzi a helyi szereplőket. Jelentősebb környezeti károkozó beruházás nincs a térségben, azonban meg kell említeni a Garé település külterületén található vegyszer tároló terhes örökségét. Építészeti értékekben, örökségben szintén gazdag a tervezési terület. Az Ormánságban jellemzően az egyházi – vallási építmények, a siklósi oldalon a templomokon túl maga a siklósi vár, a harkányi termálvízre épített infrastruktúra és a villányi borturisztikai értékek emelhetők ki.

Kulturális erőforrások

A tervezési terület sokszínű kulturális és építészeti adottságokkal rendelkezik. A vizes élőhelyeket, ormókat jól ismerő, a XVI. században református hitre térő ormánsági magyarok a török hódoltság időszakát nagy veszteséggel vészték át. Nyelvük, viseletük (bikla), szokásaik, gazdálkodásuk, talpas házaik, festett fakazettás templomaik olyan sajátos jegyeket mutattak, melyek alapján egyértelműen elkülönültek más népcsoportoktól. A megye egyéb területéről ide áramlott más nemzetiségű telepesek (beás cigány) a XX. sz. elején megbontották az etnikai, vallási, kulturális egységet. A Villányi-hegység környékén oly mértékben megfogyatkozott a lakosság a török feletti győzelemig (nagyharsányi csata, 1687), hogy sok falu Mária Terézia rendeletei mentén települt újra. Ma is a német lakosság kultúráját, vallását és szokásait őrzi a táj keleti vége, míg nyugatabbra a szerb-horvát, sokác nemzetiség keveredik a magyar lakossággal. A nagyobb településekre zsidó kereskedők is érkeztek, illetve a XX. században felvidéki magyarokat telepítettek ide. A térség – soknemzetiségű kultúrája és a határmentes zártága miatt – ritka építészeti örökséggel bír. Műemlékeink: Sellyei Draskovich Kastély, Siklósi Vár, református festett kazettás templomok Drávaiványiban, Kóróson, Adorján és Kovácsdán, számos templom az Árpádoktól a XIX. sz-i körtemplomig. Helyileg és országosan védett népi műemlékek sokasága: magtár, malom, pincesorok és présházak, tájházak, lakóházak. Jeles zarándokhely Máriagyűd. Védett arborétum található Sellyén, valamint védett gyümölcsös és tájfajta gyűjtemény Drávafokon, míg a Villányi borvidék eredetvédett szőlőtermő területekből áll. Országos jelentőségű rendezvények igazolják a kulturális igényeket: Ormánsági Dinnyefesztivál, Palkonyai Nyitott pincék, Harkányi Fürdőfesztivál, Villányi Borfesztivál, Ördögkatlan Fesztivál.

A társadalom állapota

Az Akcióterület demográfiai folyamatait jól jellemzi, hogy a TEIR nyilvántartásai szerint 2011-ben a lakónépesség 49 560 fő, 2021-ben 45 419 fő volt (4. sz. melléklet). Összességében erőteljesen fogy a helyi népesség, a vizsgált időszakban 4141 fővel, a teljes lakosságra vetítve 8,3 %-al csökkent a népesség.

A 65 év felettiek aránya ugyanebben az időszakban 15-ről 20 %-ra nőtt. A fiatalok aránya változatlan, tehát elöregedésből és az aktív korosztályok elvándorlásából adódik a természetes fogyás. Területi megoszlásban a lakosság a térség négy városába összpontosul. A népességszökkenés oka a tartósan negatív vándorlási egyenleg és az általánosnak tekinthető természetes fogyás. A lakosság összetétele is folyamatosan változik: a roma nemzetiségű lakosság aránya nő, a magyar és a horvát nemzetiségű lakosság folyamatosan öregszik, különösen az aprófalvakban. Elsősorban azok költöznek el a területről, akik a munkaerő piacon kedvező pozícióban vannak (fiatalok, viszonylag képzettek, társadalmi tőkével rendelkezők), míg a leghátrányosabb helyzetűek (képzetlenek, romák, idősek) inkább helyben maradnak.

A képzettség mutatói is átlag alattiak. A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya a legutolsó adat szerint 2011-ben 34,6%-volt, ami az országos és megyei átlagot 10 %-al meghaladja. A járás székhelyeken a legalacsonyabb ennek mértéke (Sellye 28,6%, Siklós 25,2%), mivel ezeken a településeken van középfokú oktatási intézmény. A mutatószám értéke évtizedes kitekintésben is közel állandó. A felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya növekedést mutat, 2001-ben 5,3% volt, 2011-ben 8,7%, azonban ez kevesebb, mint fele az országos átlagnak (19%). A legalább

érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya is növekszik, de 2011-ben a maga 30,5%-os értékével az országos átlagtól 40%-al elmarad (50%, KSH 2013). Az oktatási ellátottság fokozatosan leépülő. Az újratermelődő alacsony képzettség egyértelműen a kedvezőtlen földrajzi és egzisztenciális pozíció eredője. A helyzeten javítanak a felnőttoktatási programok. Kiemelten a vállalkozói szféra igényli a működéshez kapcsolható gyakorlatias képzések megvalósítását.

A térség jövedelmi helyzete dinamikusan változott, az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem a 2011. évben 426 ezer Ft, 2020. évben 940 ezer Ft volt. A növekedés a gazdasági környezetnek volt köszönhető, párhuzamosan a nyilvántartott aktív korú álláskereső száma is csökkent 12,55 főről 7,14 főre / 100 fő. Ebbe a csökkenésbe beletartozik az is, hogy az aktív korúakra jellemző az elvándorlás. A pozitívumok ellenére a tervezési területen belül jelentős eltérések adódnak. A munkahelyektől való távolság, a rossz tömegközlekedés és a társadalmi be nem fogadás együttesen eredményezi az akcióterület differenciált foglalkoztatási – jövedelmi állapotát. Többgenerációs munkanélküliséggel küzdő családmodellek alakultak ki, ahol sem az életkörülmény, sem a belső igény nem alkalmas a továbblépésre. A 180 napnál hosszabb ideje álláskereső aránya 10 év alatt 54%ról 62%-ra növekedett és többségük legfeljebb 8 általános végzettségű. Létezik egy leszakadó réteg, mely kezelése a szociális ellátórendszer terhére. A külső segítség elégtelensége tovább növeli a fizikai elzártságot, nehezíti az elsődleges munkaerőpiac elérését és konzerválja a társadalmi kirekesztettséget.

A lakhatási feltételek átlag alattiak. Az alacsony komfort fokozatú lakások és lakott üdülők aránya a legutolsó adat szerint 2011-ben 15,7% volt. Az év folyamán épített lakás 1000 lakásra vetítve (db) 2011-ben még 0,74 volt, 2021-re 0,15 lett. A területi megoszlást figyelembe véve a perifériális települések láncolata rajzolódik. A legmagasabb értékek az Ormánság déli határán mérhetőek: a múlt század ötvenes éveitől a nyolcvanas évekig tartó időszakban ez a települési kör határázár alá esett és építési tilalom volt érvényben. Az utóbbi években a használt lakások piacát a CSOK program felpörgette.

A térség lakosságának általános egészségügyi állapota sem mondható kielégítőnek. A háziorvosi szolgálatok praxisai előregednek, várható a további leépülés. A tervezési területen egy kórház található Siklóson, de a funkciója eltolódott az idősellátás irányába. Az egészséges életmód, a tömeg- és szabadidős sportok iránt viszont folyamatosan növekvő igény mutatkozik, így a tendencia javulása várható.

A közszolgáltatások esetében az oktatásra és az egészségügyre jellemző a centralizáció, ami a lakosságnak több utazást jelent jobb szolgáltatásért cserébe. Az önkormányzati szolgáltatások helyben elérhetőek, de fenntartásukra egyre kevesebb pénz jut. Vonalas infrastruktúrák vonatkozásában lassú fejlődés figyelhető meg mind a víz, internet, szennyvízkezelés, közút, szelektív hulladékgyűjtés tekintetében.

A közbiztonsági adatok javuló tendenciát mutatnak. 2011-ben a regisztrált bűncselekmény 1000 lakosra 43 db, 2021-ben 15 db volt.

A közösségi és civil szerveződések bővülést mutatnak a működési területen. A regisztrált non-profit szervezetek 1000 lakosra jutó száma 2012 és 2020 között 4,72-ről 5,98-ra nőtt. Ugyanakkor az egyesületi tevékenység minőségében még nem kielégítő, illetve a ténylegesen aktív egyesületek száma viszonylag kevés, eszközállományuk elavult, hiányos. A társadalmi befogadást kevesen választják feladatuk. Az önkormányzatok nem használják ki eléggé a civilek kapacitását, tevékenységükkel nem gyakorolnak kellő mértékű hatást a helyi társadalomra. Elsősorban a hagyományőrző és szabadidős sport tevékenységet végző civil szervezetek alapítására van további igény. A lakosság alulról építkező önszerveződése a társadalom egyre szélesebb körében népszerűek. 2008 után megjelentek a térségben az Integrált Községi és Szolgáltató Terek és egyéb közösségi

színterek, amelyek komplex közösségi- vidékfejlesztési - kulturális feladat ellátási helyszínek az adott mikrotérségben. A HACS partnerséget épít ezekkel a színterekkel települési és mikrotérségi értéktárak generálása céljából. A LEADER projektekben jellemzőek a nagy létszámú, aktívan működő, általános tevékenységet folytató alapítványok, sportkörök.

Összegzőként megállapítható, hogy az egyének, családok és más társadalmi kategóriák helyzete a társadalomban jelentős különbségeket mutat. A tervezési területen is megvan a társadalom hagyományos rétegződése szerint a tehetősebb réteg és a középosztály, azonban a szegényebb lakosság aránya magasabb az országos átlagnál. Ennél a rétegnél a jövedelemhiányon túl a jogokhoz, javakhoz, szolgáltatásokhoz, foglalkoztatáshoz való hozzáférés hiányt szenved, nem egyenlő a társadalmi tagság. Az akcióterület érintett a komplex programmal fejlesztendő és a kedvezményezett járárok körében, továbbá a Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, valamint a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések körében. A társadalmi lecsúszás velejárója a jövőt jelentő fiatalok motivátlansága, a minden korosztályra jellemző szkepticizmus és alacsony együttműködési készség. A perifériális településeken alacsony a társadalmi és gazdasági szolgáltatások színvonala, mely magával hozza a faluközösség leépülését, s mindez együtt jár egy általános, az utcaképet, épületeket érintő leromlással, ami a többi társadalmi réteg életminőségét is negatívan befolyásolja.

A gazdaság helyzete

A működési terület elzártsága és a nagyfoglalkoztatóktól való távolsága a munkavállalókat nagyban érinti. A nagyobb településeket kivéve gyakorlatilag nincs számottevő munkalehetőség. Az elzárt, nagyvárosoktól távol eső falvakban szinte kivétel nélkül minimális az elsődleges munkaerőpiac kínálata. A legnagyobb munkanélküliségi rátákat is az ilyen helységekből mérik. A munkavállalók többsége ingázásra kényszerül, ami nagymértékben a tervezési területen kívül található megyeszékhelyre irányul. A fő mutatók alapján javultak a foglalkoztatási adatok, de az alacsony népességszámú periférius területek romlásával összevetve a belső különbségek, a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység növekedése tapasztalhatóak. Az ingázó életmód keveredve a tartósan munkanélküli lakosok bizonytalan, kiszolgáltatott élethelyzetével további gazdasági kimenetű problémákat is indukál a falvakban: míg a rendszerváltás előtt a háztáji termelés jövedelemkiegészítő tevékenységként szinte minden családnál jellemző volt, addig mára ez szinte teljesen felszámolódott, ezzel együtt elveszett a helyi önfenntartó képesség. Konkrét példa az ormánsági dinnyetermesztés és a háztáji állattartás szinte teljes eltűnése.

Az érintett járárokat alapvetően az agráriumba épülő gazdasági tevékenység jellemzi, különböző intenzitással, eredményességi mutatókkal. Az ágazat termelékenysége elsősorban a termőföld és az éghajlat adottságaitól függ. A birtokszerkezet az elmúlt évtizedekben folyamatosan koncentrálódik. A mezőgazdasági termékek feldolgozása mindkét térségben elmarad a megyei és országos arányoktól, a feldolgozás lehetőségeit – szőlő-bortermelés kivételével – a térségben nem használják ki. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya 1990-ben még 14% körüli volt, 2014-ben már csak 4,6% (KSH). Az ágazat bevételi oldalán az Európai Unió csatlakozás után növekvő hányadot képeznek a Közöségi Agrárpolitika termeléshez kötött és vidékfejlesztési támogatásai, azonban ez a jelentős pénztömeg nem jelenik meg sem a foglalkoztatásban, sem a helyi életminőségben, mert folyamatosan koncentrálódik a földvagyon. Pozitívum, hogy összességében is, de kifejezetten a nagyobb fizetőképes keresletet jelentő turisztikai magterületeken igény van több helyi termék megjelenésére a kínálati oldalon. A speciálisan a tájhoz kötődő, prémium minőségű helyi termékek piaci részesedésének növelése gazdaságfejlesztő hatással bírhat.

A regisztrált vállalkozások száma 1000 lakosra vetítve 2014-ben 163 db, 2021-ben 183 db volt növekedést produkálva, ezzel szemben az őstermelők száma ebben az időszakban 2470-ről 1952-re csökkent és a mikrovállalkozások száma is csökkent 867-ről 821-re. Mivel a közép-vállalkozások száma stagnált, ezért arra gondolunk, hogy az önfoglalkoztató vállalkozási formák növekedése okozza a kumulált összegek növekedését. Az őstermelőkkel együtt a kisgazdaságok száma is csökken,

beolvadnak az életképesebb birtokokba. Ez több okra vezethető vissza: előregedés, pénztőke hiány, kiszorulás a pályázatok világából, kompetencia hiány, a piac hiánya. A tendencia nem kedvez a sokszínű, prémium minőségű helyi termékek kialakulásának. A helyben történő jövedelemszerzési lehetőségek kiszélesítéséhez alapvető fontosságú a kisgazdaságok számára is elérhető támogatások elindítása. A mezőgazdasági szektorra jellemző még az alaptermékek előállítás, ezen belül is elsősorban a növényi termékek. A feldolgozóipar minimális jelentőségű. A szolgáltató szektor meghatározóbb a térségben, ezen belül a kiskereskedelem, elsősorban a turisztikailag frekvenciált siklósi térségben. A vállalkozások foglalkoztatási mérete is alacsony, 250 főnél nagyobb cég nincs a térségben és az 50 – 250 fő közötti kategóriában is csak 14 db volt a 2019. év adata alapján. A kisebb méretű vállalkozások kevésbé költenek innovációra.

Az akcióterületen a turisztikai ágazat a magterületekre összpontosul: országos jelentőségű kínálatot jelent a Harkányi Gyógyfürdő, a Siklósi Vár és a Villányi Borvidék (5. sz. melléklet). A Duna-Dráva Nemzeti Park közelségére épülő zöld turizmus szintén erősség, kiemelendő a szaporcai Ős-Dráva látogatóközpont. A jó turisztikai adottságok felhúzzák a térségi átlagot, ami egyrészt évről évre lassan növekedik, másrészt az országos és megyei átlag többszöröse. A turizmus fejlesztése tehát továbbra is kitörési lehetősége az iparban szegény Dél-Baranyának. Kedvezőtlen tendenciák is vannak, amelyek ellen fel kell lépni. A falusi és kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma a korábbi csökkenésből kettő irányba vált el egymástól: a kereskedelmi szálláshelyek száma 2011 és 2014 éveket vizsgálva 2835-ről 3255-re növekedett, a falusi és egyéb szálláshelyek száma 8519-ről 5091-re csökkent.

A legtöbb, falusi szálláshely kategóriába sorolható objektum a Villányi Borvidék közepén található. Tendencia a vendégéjszakák számának emelkedése a kereskedelmi szálláshelyeken és csökkenése a falusi szálláshelyeken. A csökkenés hátterében az amortizáció és az alacsonyabb komfortfokozat állhat. Ezt a csökkenést kíséri az a tendencia is, hogy az átlagos tartózkodási idő a 2011. évtől vizsgálva több mint 40%-al csökkent mindkét szálláshely típus esetében. A csökkenés oka a rosszul szervezett térségi programkínálat, a látogatók nem kapnak elegendő élményt a hosszabb itt tartózkodáshoz. A turisztikai magterületekről minimális a vendégáramlás az akcióterület többi részébe, például az Ormánságba. A térségi programkínálat erősítésére nagy igény mutatkozik. A turisztikai szolgáltatók jelzése szerint kevés a színvonalas, helyi termékekre, szolgáltatásokra, hagyományokra fókuszáló rendezvény, amely jelentős vendégforgalmat generálhatna nemcsak a centrumban, hanem a kisebb településeken is.

Az akcióterület kereskedelmi kapcsolatait meghatározza a periférikus helyzet: egyrészt a fővárostól való viszonylag nagy távolság (240 km), másrészt a szerb - horvát határ mentiség, ugyanakkor kihasználatlan lehetőség a Dél-baranyai turisztikai magterületek keresletéhez való kapcsolódás. A gazdálkodók támogatásával, a hálózatosodással, a közös feldolgozással előnyösebb gazdasági pozíció érhető el. Ugyanez fogalmazható meg a termékek felvásárlásával és értékesítésével kapcsolatban is. A térségben jelenlévő vállalkozások a kistérségen kívül lévő piacokon értékesítik a megtermelt termékeiket. Az értékesítési csatornákra jellemző, hogy a multinacionális cégeken keresztül folyik a megtermelt termékek lakossági piacra történő juttatása. Piaci lehetőségeket jelentenek a határon átnyúló kapcsolatok. Kiemelhető ezen a téren a kölcsönös bevásárló turizmus, a borturizmus, a zarándok-turizmus és a gyógy-turizmus. Feljövőben van a kerékpáros turizmus a Három folyó kerékpárútvonalnak köszönhetően.

A finanszírozási és az innovációs képesség visszaesése a világgazdasági válság tovaryűrűző hatásaira vezethető vissza. A pályázatos projektfinanszírozásra is negatív hatással volt ez a trend: egyrészt a szükséges önerő hányad, másrészt az előfinanszírozáshoz szükséges pénztőmeg külső forrásból, hitelből való biztosítása szenvedett hátrányt, ami számszerűsíthető az elnyert, de meg nem valósított projektek adataiból. További negatív hatást gyakorolt, hogy bizonyos állami kezdeményezések (pl. CSOK) konjunktúrát indítottak el az építőiparban, viszont lekötötték annak kapacitását, így a pályázatból finanszírozott projektekhez a kedvezményezettek nem találtak megfelelő

kompetenciával rendelkező kivitelezőt vagy az építőipari vállalkozók csak jelentős felár ellenében vállalták volna el a megbízást, amely tények miatt sok projekt hiúsult meg.

Az akcióterület gazdasági együttműködési informális és szervezeti keretek között is jelen vannak. A helyi szereplők együttműködési képessége alacsony, ezért jelenleg minimális a térségi hatása a partnerek tevékenységének. Az agráriumban kialakultak integrációnak nevezhető kezdeményezések, melyek a termeltetést szolgálják. A működési terület piacképes kistermelői termékeit, szolgáltatásait a Helyi Akciócsoport egy információs hálózatba szervezte, mely piacteremtő eszközként működik. Projektszintű együttműködések is megvalósultak szektorok, nemzetiségek és országok között, azonban ezek többsége a pályázatok lezárulta után megszűnt. Erre volt legjellemzőbb példa a harkányi székhelyű Turisztikai Desztináció Menedzsment iroda. A turisztikai ágazatban pozitív példa a Villány Siklós Borút Egyesület, mely önszerveződő módon koordinálja a Villányi Borvidék marketingjét, továbbfejlesztését.

7.2 SWOT analízis

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
- Számos országosan és nemzetközileg is ismert természeti érték található a térségben (harkányi gyógyvíz, érintetlen Dráva folyóvízi-környezet, sellyei arborétum) - Nagyszámú védett történelmi, egyházi és népi épített örökség (Siklói Vár, Árpád-kori templomok, festett kazettás templomok, préházak, pincesorok) - A Három folyó kerékpárútvonalnak köszönhetően fellendült a zöldturizmus, a kerékpáros turizmus - Vallási turizmushoz és zárandoklathoz kapcsolódó programkínálat (máriagyűdi kegyhely és templom, Szent Márton útvonala) - nemzetközileg is ismert, eredetvédett borvidék (Villány borvidék) - többszempontú összetétel, színes nemzetiségi kultúra és hagyományörzés - jó termőföldi és éghajlati adottságok a termék előállításához és a megújuló energiaforrások hasznosításához (pl. napenergia) - nagy mennyiségű idegenforgalmi ellátó kapacitás (szálláshely és vendéglátás) - a HACs által elindított információs hálózat rendszerbe foglalja a helyi termékeket, szolgáltatásokat, értékeket - turizmust felkaroló szervezetek működése (Villány-Siklói Borút Egyesület, harkányi TDM) - Létrejött a Villány-Siklói Borút Egyesület által működtetett védjegy, amely a helyi termékek szélesebb körben való megismertetését teszi lehetővé - Jelentős számú, a 40-es, 50-es éveiben járó korosztály, akik a vízgazdálkodásban, ipari és	- A régió elzártsága, viszonylagos nagy távolsága a fővárostól - gyenge és minőségében nem megfelelő civilszervezeti tevékenység - a településeken nincsenek közterületi rekreációs helyszínek - a központokra koncentrálódó turizmus miatt a periféria településein kevés a vendégek számára az időtöltési-, költési lehetőség - főként a kistelepülésen jellemző a leromlott utcakép, az ingatlanok állagmegóvása állandó probléma - képzetlen és motiválatlan hátrányos helyzetű csoportok tömegesedő jelenléte - szegregálódott települések - keves számú, turisztikailag vonzerőt jelentő, helyi értékeket, termékeket népszerűsítő rendezvény - helyi értékek ismerete hiányos, gyenge térségi identitástudat - A vállalkozói szférába belépni kívánó réteg tőkehiánnyal küszködik, így a pályázatokhoz szükséges önerő megteremtése akadályba ütközik - A vállalkozások közötti együttműködési szándék alig van jelen, a hálózatosodási törekvések alacsony szinten állnak - Sellye városban meglévő termálvízhez, mint turisztikai vonzerőhöz nem kapcsolódik elegendő szálláshely, kiegészítő szolgáltatás, ami a vendégéjszakák számát növelné - a diverzifikáció hiánya miatt a vállalkozások

mezőgazdasági szférában rendelkeznek szaktudással, munkatapasztalattal • Számos termelői piac jött létre •	érzékenyebbek a gazdasági válságokkal szemben (pl. Covid járvány utóhatásai) • a munkahelyek centralizációja • Kis mennyiségű helyi termék a piacokon
LEHETŐSÉG • a lakosság helyi termékek iránti kereslete növekvő tendenciát mutat • növekvő igény mutatkozik az egészséges életmód, a hagyományőrzés, a szabadidős- és tömegsportok művelése iránt • a nagyborászatoknál fejlődő ágazati és marketing profizmus • növekszik a vállalkozói szféra hajlandósága az innovációra, a hálózatosodásra, a gazdasági tevékenységet segítő készségfejlesztésre • Horvátország és Szerbia közelségéből adódóan gazdasági együttműködés lehetőségei határon átnyúló kapcsolatok építésével • A későbbiekben térségi TDM szervezet létrehozása, mely megvalósítja a valós térségi turisztikai együttműködést • civil szervezetek részvételi hajlandósága a térségi programokban • igény mutatkozik a háztáji gazdálkodás művelésére, az alternatív jövedelemszerző (pl. őstermelés, kézművesség) tevékenység végzésére • megyén belül működő, helyi termékekre specializálódó partnerek együttműködési szándéka (pl. szentlőrinci kistermelők háza) • A nagyszámban jelen lévő és a vízgazdálkodásban, ipari és mezőgazdasági szférában szaktudással, munkatapasztalattal rendelkező 40-es, 50-es éveiben járó korosztály, akik az elvándorlásra nem motiváltak már, ezen réteg ösztönzése vállalkozás alapítására, a pályázati lehetőségek kihasználására • Természeti turizmus erősítése a meglévő természeti értékekre alapozva • Diverzifikációra ösztönzés: a különböző szférákban érdekelt vállalkozások, őstermelők motiválása, hogy alternatív, az aktuális piaci igényekhez igazodó jövedelemszerzési lehetőségeket keressenek, bővítsék szolgáltatásaikat • Önfoglalkoztatás vagy kiegészítő jövedelemszerzés helyi termékek termelésével • Kapcsolódás a működési terület Centrum településeinek turisztikai kínálatához • épített és kulturális örökségi elemek kulturális gazdaságba szervezése, így bővített programcsomag-fejlesztés	VESZÉLY • növekszik a társadalomban élő elzárkózás a cigánysággal szemben • a térség leszakadása felgyorsul az öregedő népesség, az elvándorlás, a szegénység növekedése miatt • térségben új piaci munkahelyeket létrehozó beruházások nem jönnek létre • a jövedelmezőségi és hitelezési nehézségek miatt csökkenhet a pályázati hajlandóság • a partnerek a projekt megvalósítását követően nem működnek együtt a HACS-al, ami gátolja a HFS teljeskörű megvalósítását • Villányi borvidék megrekedése, lemaradása a környék borvidégeitől (Szekszárd, Pécs) • az állami támogatáspolitikai és igazgatási rendszer kistélepülések társadalmi pozícióját csökkentő hatása • közellátások központokba szervezése következtében romló hozzáférési esély • A meglévő természeti értékek és épített örökség állapota, állaga romlik a kihasználatlansága miatt • A fiatal korosztály elvándorlása az elégséges anyagi egzisztenciát biztosító munkalehetőségek hiánya miatt • Az országosan leépülő szociális ellátórendszer, a közmunka lehetőség csökkenése általános elszegényedéssel fenyeget, növeli az ellátásra szorulókat • A térség leszakadása felgyorsul az öregedő népesség, az elvándorlás, a szegénység növekedése miatt • A települési közösségi aktivitás csökkenése • a lakosság általános egészségügyi állapota országos átlag alatti

8. A stratégia beavatkozási logikája

8.1 A stratégia jövőképe

A cél egy olyan stratégia megalkotása és végrehajtása, amely által a lefedett térség fejlettségében eltérő két régiója közti különbség jelentős mértékben csökken, a helyi termékeken, szolgáltatásokon és tradicionális értékek megőrzésén, azok turisztikai hasznosításán alapuló gazdaság megteremtí a minőségi élet alapjait, gátat szab a népességfogyásnak és elvándorlásnak, felzárkózási lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is, az élénkülő gazdasági partnerségi kapcsolatok tovább erősödnek, valós gazdasági eredményeket felmutatva hozzájárulnak a célok megvalósításához. A stratégia megvalósításának jövőképe az alábbi, gazdaságfejlesztési és közösségi célú alapelvek mentén foglalható össze:

Gazdaságfejlesztési elvek

1. A termék feldolgozottsági fokának emelése, termékkör növelése, a kibocsátás volumenének bővítése. Elvárt hatás: a keresleti oldal igényeihez való alkalmazkodással jobb piaci pozíciók elérése.
2. A vállalkozások közti együttműködések fejlődése, hálózatosodás, termékpályák szereplőinek összekapcsolódása. Elvárt hatás: az egymást erősítő szinergikus kapacitások kiaknázása, a kizsórító és konkurens tevékenységek elkerülése.
3. Off-farm innováció: a térség egészéhez való innovációs hozzájárulás. Elvárt hatás: az akcióterületen újak számító jó példák, gyakorlatok, technológiák elterjesztése.
4. Belső erőforrások felhasználása. Elvárt hatás: emberi, természeti, pénzügyi és gazdasági helyi erőforrások bevonásával a hozzáadott érték növelése, a kihasználatlan kapacitások visszaszorítása.
5. A fejlesztés a helyi / lokális gazdaságban hiányt tölt be. Elvárt hatás: az akcióterület periférikus településeinek növekedjen a szolgáltató képesség, jelenjenek meg azok a tevékenységek, amelyek a centrum településeken már elérhetőek. A térség kétpólusú differenciáltsága csökkenjen.
6. Foglalkoztatottság növelésének vállalása. Elvárt hatás: a helyi életminőség javítása, a helyben maradás és életlehetőségek támogatása.

Közösségi célú elvek

1. Hátrányos helyzetű célcsoportokat érintő fejlesztés. Elvárt hatás: a szegénység és társadalmi kirekesztettség visszaszorítása, az esélyegyenlőség javítása.
2. A térség értékeinek (kulturális, néprajzi, történelmi stb.) megmentése, hagyományok továbbvitele. Elvárt hatás: identitás tudat, turisztikai vonzerő erősítése. Az idegenforgalom helyi gazdaságot erősítő szerepének növekedése.
3. Az egészséges életmódra való tevőleges ösztönzés. Elvárt hatás: a tömeg- és szabadidős sportok iránti növekvő igény kielégítése.
4. Közösségi cél érdekében tett együttműködés. Elvárt hatás: konkrét feladat megvalósítására szerveződött civil szervezetek és vagy önkormányzatok és vagy egyházi szervezetek közötti dokumentált összefogás.

5. Centrum-periféria közti társadalmi – gazdasági távolság csökkentése. Elvárt hatás: az akcióterület centrum településein (Harkány, Siklós, Villány) kívüli térségében megvalósított fejlesztések száma gyarapodik.
6. Szolgáltató képesség növelése. Elvárt hatás: a működő vagy induló pályázó szervezetek új szolgáltatásokat vállalnak fel, melyekkel a működési területükön hiányt pótolnak.

8.2 A stratégia célhierarchiája

A célok kiválasztását az indokolja, hogy a lefedett illetékességi területet alapvetően kétpólusú, gazdasági-társadalmi fejlettségében eltérőek. Ezt a különbséget célirányos fejlesztéspolitikával csökkenteni kell. Amíg a Siklósi járás településein a turisztikai ágazat komoly hagyományokkal bír, logisztikai kiépítettsége kielégítőnek mondható, addig a Sellyei járás és összességében az Ormánság eddig még kiaknázatlan, turisztikai szempontból hasznosítható lehetőségekkel rendelkezik, tehát a gazdasági fejlődés motorja lehet.

1. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése:

A térség gazdag kulturális, természeti értékeire, épített örökségére és soknemzetiségű jellemzőire alapozva kívánjuk elérni, hogy a helyi identitástudat erősödjön. Ezzel megvalósítható a lakosság helyi kötődésének erősítése, amely mérsékelheti a népességfogyás, az elvándorlás tendenciáját. A nemzetiségi kultúrákban rejlő értékek kölcsönös felismerésével a hátrányos helyzetű csoportok - beleértve a roma lakosságot is - társadalmi befogadása gyorsítható.

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés:

Szükség van a minőséget képviselő, egységes arculatú helyi termékek előállításának támogatása, amely alternatív jövedelemszerző lehetőséget kínál a munkanélküliséggel kiemelten sújtott régióknak. Ugyanezen okból támogatni szükséges az újszerű megoldásokra, a készségfejlesztésre és együttműködésre nyitott, foglalkoztatás bővítésre képes vállalkozásokat. A turisztikai ágazat további erősítésére van szükség, amely ágazat fokozott kiterjesztése a periférikus településekre további jövedelemhez juttathatja a helyi lakosságot, bővítheti a térségi kínálatot, csökkentheti a régió elzártságát, növelheti ismertségét.

3. A hátrányos helyzetű célcsoportok helyzetének javítása:

Szükséges a motiválatlan, képzetlen, többségében munka nélkül tengődő hátrányos helyzetű csoportok számára olyan példákat állítani, amely feltárja előttük egy minőségibb élet lehetőségét. Ennek a célnak az elérésében kiemelten számítunk a civil szervezeti kezdeményezésekre, amely szervezetek projektgazdaként részt vehetnek a hátrányos helyzetűek képzésében, felzárkóztatásában, a szegregáció megállításában. Támogatni kívánjuk továbbá az olyan beruházásokat, amelyek fenntartási időszakában hátrányos helyzetű munkavállalók alkalmazása valósul meg.

4. Nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településképp kialakítása:

A minőségibb életkörülmények kialakításához szükséges javítani a településekre jellemző leromlott utcaképen, orvosolni az ingatlanok állagmegóvásának problémáját. A lakosság általánosan rossz egészségügyi helyzetében változás állhat elő, ha rekreációs lehetőségek bővülését támogatjuk és ösztönözzük az egészséges életmódhoz kapcsolódó tevékenységek végzését. A fejlődő, érdemi

időtöltési lehetőséget nyújtó települések vonzóbbá válhatnak a térségbe érkező látogatók számára is, amely hozzájárul a turizmus fejlődéséhez, ezáltal bevételt generál.

5. Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése:

A regionális és határon átnyúló kapcsolatok több szempontból is előnyt jelentenek a térségnek. A tapasztalatcsere, a fejlesztések releváns elemeinek összehangolása, a gazdasági-társadalmi – kulturális kapcsolatok növelése kölcsönösen erősítik az együttműködésben érdekelt feleket. Ezáltal csökkenthető az illetékességi területünk elszigetelődése, elzártsága és kiemelt célként elérhető a régió kívüli piacépítés megvalósítása, a térség termékeinek, szolgáltatásainak szélesebb körben való értékesítése.

8.3 Az indikátorok megadása

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége
Létrehozott munkahelyek száma	A fejlesztés eredményeképpen újonnan felvételre kerülő munkavállalóval(kkal) nő a kedvezményezett által foglalkoztatottak létszáma	5 fő
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósuló rendezvények száma	12 db
Új vagy fejlesztett termékek/szolgáltatások száma	A projekt keretében beszerzett eszközök száma	30 db
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	20 db
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	10 db
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	15 db

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

Megjegyzés: Egyesületünk esetében az intézkedések nem egyeznek meg a pályázati felhívásokkal, így értelemszerűen egy felhíváshoz adott esetben kapcsolódhat több intézkedés is. A felhívások később kerülnek kidolgozásra, mivel még nem ismert a központi sablon sem, illetve a kidolgozás főként az értékelési kritériumok miatt időigényes. Amennyiben az az elvárás, hogy egy intézkedés egyszerre felhívás is legyen, akkor más struktúrát fogunk alkalmazni.

- 1) Az intézkedés megnevezése: **1. Helyi értékeket népszerűsítő, kulturális rendezvények támogatása**

Megjegyzés [U10]: ez adja a magvát a Felhívásoknak

3 típusú intézkedést javasol – rendezvény, vállalkozások, civil-önkormányzat PÁLI széttszedést javasol

egész időszak alatt nyitva lévő 4 felhívás célszerű lehet, egy felhívásban célterületi lehetőség lesz

központi felhívás ajánlott, az előző mintájára alapul

2) Specifikus cél: A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése; Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

A térségben növekvő tendenciát mutat a helyi gazdasági szereplőkhöz kötődő szolgáltatások száma és a helyi termékkör. Ezekben az elemekben komoly gazdasági és turisztikai potenciál rejlik, ugyanakkor a helyi lakosság és a régióba érkező látogatók számára még viszonylag szűk körben ismertek a helyi termékek és szolgáltatások, hiányoznak azok a rendezvények, amelyek segítenek azok megismertetésében.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A régióban igény mutatkozik olyan rendezvények iránt, ahol a könnyűzenei és szórakoztató programok mellett a tradicionális értékek és a helyi termékek, a helyi fellépők, szolgáltatások kerülnek fókuszpontba. Az összességében nagyszámú látogatót vonzó rendezvények, fesztiválok kiváló alkalmat biztosítanak a helyi termékek és szolgáltatások megismertetéséhez, hozzájárulnak a marketingtevékenység erősítéséhez.

A térség lakosságán és a térségbe látogatókon kívül azok a viszontértékesítők, piaci szereplők is közvetlenül találkozhatnak ezekkel a termékekkel, szolgáltatásokkal, akik a későbbiekben együttműködéseket tudnak kialakítani a helyi termelőkkel, szolgáltatókkal, bővítve ezáltal a helyi gazdasági kapcsolatokat. A térség turisztikai gócpontjai (mint például Siklós, Harkány, Villány) kiváló helyszínei lehetnek a promóciós rendezvényeknek.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Az intézkedés olyan rendezvényeket, fesztiválokat kíván támogatni, amelyek nagyobb célközönséget vonzanak, és népszerűsítik a helyi termékeket, szolgáltatásokat és a tradicionális értékeket. A rendezvényen túlsúlyban vannak a tradicionális értékeket közvetítő produkciók. Helyi kulturális, történelmi, néprajzi, nemzetiségi értékeket, az építészeti örökséget bemutató, a helyi identitástudatot erősítő, a helyi termékeket és szolgáltatásokat népszerűsítő rendezvény megszervezése és megvalósítása. Támogatható a rendezvényen fellépő előadók fellépői díja, a rendezvény lebonyolításához szükséges eszközök bérlete, a rendezvényen résztvevő előadók és a rendezvényre kilátogatók étkeztetése, stb.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- ingatlan vásárlása.
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- jelen felhívás keretein belül építési beruházás megvalósítására és eszközbeszerzésre nincs lehetőség

Megjegyzés [U11]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

- kizárólag egy adott gazdasági társaság érdekeinek és termékeinek bemutatását célzó (pl. termékbemutató) rendezvény megvalósítása
- politikai célú rendezvény megvalósítása

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: A tervezett intézkedés esetében a kiegészítő jelleg, átfedés a VP egyetlen alintézkedése vonatkozásában sem áll fenn, így lehatárolás nem szükséges. Jelen intézkedés kiegészítő jelleget képez a 2. és 4. számú intézkedésünkkel, mivel a rendezvények fellépési, bemutatkozási lehetőséget biztosítanak a civil szervezetek számára és népszerűsítik a helyi termékeket.

7) A jogosultak köre: A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, civil szervezetei és bejegyzett egyházai.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel rendelkezik. Rendezvényt támogatást igénylő csak a székhelye szerinti településen valósíthat meg.
- A projekt megvalósítására rendelkezésre álló 18 hónapon belül legfeljebb 3 rendezvény valósítható meg
- A rendezvényen legalább három helyi fellépő szerepeltetése kötelező
- Pályázó ügyfél biztosítja legalább három helyi termelő rendezvényen való ingyenes kitelepülését
- Pályázó ügyfél legalább egy viszontértékesítővel szándéknyilatkozatot köt a rendezvényen való részvétel kapcsán
- Egy településről ügyféltípustól függetlenül egy kérelem részesülhet támogatásban. Egy településről benyújtott támogatási kérelmek közül a magasabb pontértéket elérő részesül támogatásban.
- Pályázó ügyfél a rendezvényen külön stand kialakításával népszerűsíti és promotálja a LEADER HACS tevékenységét

9) Tervezett forrás:

- allokált forrás: 26 millió Forint
- a támogatás intenzitása: 95 %
- Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint
- Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ12]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Megvalósult rendezvények száma: 12 db

1) Az intézkedés megnevezése: **2. Kulturális, hagyományőrző és sporttevékenységet végző civil szervezetek támogatása**

2) Specifikus cél: Nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településkép kialakítása; A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése

- 3) Indoklás, alátámasztás: Az illetékességi területünkön a különböző, főként a hagyományőrzést, a kultúra ápolását, a sportolás népszerűsítését felkaroló civil szervezetek száma gyarapodást mutat. Ugyanakkor a tevékenységük minőségében még nem kielégítő, illetve a ténylegesen aktív szervezetek száma viszonylag kevés, eszközállományuk elavult, hiányos. A lakosság körében nagy igény mutatkozik a hagyományőrzésre, a szabadidős sportok űzésére, hiszen a tradicionális értékek ismerete hiányos, az identitástudat alacsony mértékű, a népesség általános egészségügyi állapota nem kielégítő. A meglévő szervezetek működésének ösztönzése mellett az új non-profit szervezetek alapításával is javulás érhető el a fent részletezett szempontok tekintetében. A térség összehangolt, a periférikus településekre is kiterjedő idegenforgalmi fejlődése érdekében szükséges javítani a települések megjelenését.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A civil szervezetek a legalkalmasabbak arra, hogy a tradicionális értékeket, a hagyományőrző tevékenységet továbbörökítsék, megismertessék a térség lakosságával, az ide érkező turistákkal, az előadó művészeti tevékenység által bővítsék a régió rendezvényeinek programkínálatát, emeljék azok színvonalát, erősítsék a helyi identitástudatot. A szabadidős sporthoz kapcsolódó szervezetek tevékenysége által széles körben népszerűsíthető az egészséges életmód, javulás érhető el az életkörülmények tekintetében, amely tevékenység elősegítése érdekében szintén indokolt forrást biztosítanunk. Az intézkedés hozzájárul a települések vendégváró hangulatának emeléséhez.

- 4) A támogatható tevékenységek meghatározása: Az intézkedés az akcióterületünkön székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkező működő vagy a pályázat benyújtásáig bejegyzett, a térség tradicionális értékeinek ápolását és a tömegsport, az egészséges életmód népszerűsítését végző civil szervezetek támogatását célozza meg. Támogatható eszköz beszerzése (helyi fellépő ruházat, hangszer, sporteszköz, információs technológia, stb.). Marketing jellegű fejlesztések (önálló honlap létrehozása, bővítése, fellépésekhez kapcsolódó szóróanyagok, prospektusok) is támogathatóak. Támogatható továbbá a kötelező nyilvánosság, projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás igénybevétele (projekt menedzsment).

Megjegyzés [MLÉ13]: Javasoljuk a felhívásban foglaltak szerint pontosítani a leírást jelen pontban.

Megjegyzés [MLÉ14]: Javasoljuk a felhívásban foglaltak szerint a „projektmenedzsmenttel” kiegészíteni a jelen pontban foglaltakat.

- 5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;
- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- jelen felhívás keretein belül építési beruházás megvalósítására és eszközbeszerzésre nincs lehetőség
- jelen felhívás esetében építési beruházás nem támogatható (kivéve: eszközök beépítésének költsége)
- ingatlan vásárlása

- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

Megjegyzés [U15]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés legfőbb célkitűzése speciális, de érintőlegesen a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a fejlesztendő régió minden nemzetiségi számára –beleértve a területünkön nagyszámban jelenlévő roma népességet- lehetőséget nyújt a hagyományörző, kulturális tevékenység ápolásához, értékeiknek, tradícióinak megőrzéséhez, megismertetéséhez, az egészséges életmódra törekvéshez és életkörülmények javításához. A támogatandó cél speciálisan az illetékességi terület értékeinek ápolásához kapcsolódik, a támogatás az illetékességi területen székhellyel vagy telephellyel rendelkező szervezetek számára érhető el. A kedvezményezett szervezetek –egyedi „LEADER-szerű” elemként- az információs hálózati tagság vállalása révén aktív együttműködésre kötelezettek az akciócsoporttal. Jelen intézkedés kiegészítő jellegű képez az 1. számú intézkedésünkkel, mivel a támogatott civil szervezetek bemutatkozhatnak a különböző rendezvényeken és táborokban.

7) A jogosultak köre: A támogatás jogosultjai az illetékességi terület civil szervezetei.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely célnak
- Projektgazda vállalja az információs hálózathoz való csatlakozást, szolgáltatásait regisztrálja a www.videkunkincsei.hu weboldalon és tagságát fenntartja az üzemeltetési időszak végéig.
- projektgazda együttműködési szándéknyilatkozatban vállalja, hogy felkérés esetén –díjazás ellenében- a fenntartási időszakban évente legalább egy alkalommal részt vesz az akciócsoport által szervezett rendezvényen
- Sportegyesület csak akkor részesülhet támogatásban, ha a beszerzésre került eszközök szabadidős sport jellegű felhasználását is biztosítja a lakosság számára.
- Nem támogathatóak a TAO látvány – csapatsportok üzéséhez (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong, röplabda) kapcsolódó fejlesztések.
- A támogatást igénylő köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.

Megjegyzés [MLÉ16]: Kérjük a felhívásban foglaltak szerint kiegészíteni a bekezdésben írtakat.

9) Tervezett forrás:

- allokált forrás: 60 millió Forint
- a támogatás intenzitása: 95 %
- Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 10 millió forint
- Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ17]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.I. félév – 2026. I. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 8 db

1) Az intézkedés megnevezése: **3. Értéktár kialakítása és animálása**

- 2) Specifikus cél: A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése; Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

Akcíocsoportunk illetékességi területén a kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értékek nagyszámban fellelhetők, néprajzi- kulturális örökség gazdagságát a nemzetiségi vegyes összetétel színesíti. Megjelenítésük, ismertségük mozaikszerű képet mutat, turisztikai szempontú hasznosításuk a valós desztinálódás eszköze. A látogatók többsége többnyire csak az olyan frekvenciát helyszíneket ismeri, mint a siklósi vár vagy a máriagyúdi templom és zarándokhely, a központi településektől távolabb eső térségben lévőket kevésbé vagy egyáltalán nem. A turisztikai szolgáltatók részéről igény mutatkozik az egyes programcsomagok összeállításban olyan megtekinthető, meglátogatható helyszínek iránt, amelyek színesítik a programkínálatot, hozzájárulnak a célközönség bővíthetőségéhez. Elsősorban az ormánsági régióban találhatók olyan helyszínek (pl. az egyedülálló festett kazettás, református templomok, a Dráva holtágai és horgásztavai), amikben jelentős turisztikai potenciál rejlik, de kihasználtságuk szegényes. A 2007-2013-as ciklusban a vidéki örökség megőrzése és a LEADER jogcím lehetőségeit kihasználva sok előremutató fejlesztés valósult meg ilyen helyszíneken, további forrás biztosítása szükséges a turisztikai szempontból értéket képviselő emlékhelyek, templomok, természeti látnivalók méltó bemutatásához. A fenntarthatóság és látogatottság növelését elősegíti, ha ezen értékek közvetlen környezetében aktív foglalkozások helyszínei is kialakításra kerülnek, amely által a lakosság és látogatók programhoz kötötten több időt tudnak eltölteni a helyszíneken. Ez egyben növeli a helyben élők értékeikhez való kötődését.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés területünk kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értékei megőrzését segíti, növelni azok ismertségét, látogatottságát, marketingjét, hozzájárulva ahhoz, hogy turisztikai hasznosításuk révén bevett generáljanak az üzemeltetőknek. A jövőbeni projektek által az eddig „fehér foltnak” tekinthető tájegységek helyszínei is megnyílhatnak az idelátogatók előtt, szolgáltatásuk színvonala emelkedik, aktív részvétel lehetősége nyílik.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

A település vagy tájegység hagyományaira, jellemző néprajzi- kulturális- kultúrtörténeti-gazdálkodási érték látogatható bemutatását szolgáló helyszín értékmentő felújítása, bemutatásra kerülő és animációt szolgáló eszközállomány beszerzése, a vonatkozó ismeretterjesztő-ismertető leírással együttesen történő megjelenítése, turisztikai útvonalhoz kapcsolása. A fejlesztéssel látogatók fogadására alkalmas helyszín jön létre, melyen a hivatkozott érték bemutatását önálló fejlesztési elem valósítja meg. Kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenységek: Ismeretterjesztő-ismertető leírás biztosítása, népszerűsítő tevékenység, tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása. Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek: turisztikai útvonalhoz, szervezethez kapcsolódás, értékgyűjtés, látogatható helyszín animálása. Támogatható továbbá a kötelező nyilvánosság biztosítása, projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás igénybevétele (műszaki ellenőr, projekt menedzsment).

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;

- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- magáncélú, lakófunkciót betöltő épület/épületrész, nem a támogatást igénylő meglévő és/vagy új tevékenységéhez kapcsolódó
- bontott építőanyagok beszerzése, beépítése;
- ingatlan vásárlása.
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Amennyiben a megvalósítási helyhez tartozó település közigazgatási területén található múzeum, tájház, tájszoba, helytörténeti gyűjtemény stb. és megjeleníti ugyanazt az értékcsoportot, amely bemutatására a pályázat is irányul, abban az esetben a tervezett fejlesztésre támogatás nem adható

Megjegyzés [U18]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy elősegíti az illetékességi területen fellelhető, kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetését, felújítását. Kifejezetten térségi relevanciával bíró érték megőrzését támogatja, lehetővé teszi a természeti értékhelyek megújítását is, kötelezővé teszi az idegenforgalmi célzatú látogatók fogadását.

7) A jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, civil szervezetei és bejegyzett egyházai.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Projektgazda vállalja a HACS információs hálózathoz való csatlakozást, az értéktárat regisztrálja a www.videkunkincsei.hu weboldalon és tagságát fenntartja az üzemeltetési időszak végéig.
- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- A támogatást igénylő köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.
- Kötelező ismeretterjesztő leírást tartalmazó tétel megvalósítása, legalább 1 db, a beruházáshoz kapcsolódóan
- Beruházás abban az esetben támogatható, ha az ügyfél az objektum népszerűsítése érdekében marketing költséget és bemutatást segítő eszközt is elszámol
- A település vagy tájegység hagyományaira, jellemző néprajzi- kulturális- kultúrtörténeti-gazdálkodási érték látogatható bemutatását szolgáló helyszínen a hivatkozott érték bemutatását önálló fejlesztési elem valósítsa meg.
- A fejlesztendő helyszín szerepel a HACS által készített vonzerőltárban.

- Amennyiben a megvalósítási helyhez tartozó település közigazgatási területén található múzeum, tájház, tájszoba, helytörténeti gyűjtemény és megjeleníti ugyanazt az értékcsoporthoz, amely bemutatására a pályázat is irányul, abban az esetben a tervezett fejlesztésre támogatás nem adható.
- Nyitvatartás és látogatók fogadásának vállalása egész évben minimum heti 12 óra időtartamban
- A projekt megvalósításához kötelező legalább a következő tevékenységeket megvalósítani: - látogatható helyszín értékmentő felújítása, - ismeretterjesztő-ismerető leírás biztosítása, - népszerűsítő tevékenység, - tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása
- Turisztikai útvonalhoz, szervezethez kapcsolódás esetén elvárás a HACS centrum településeinek üzemeltetett turisztikai kártyarendszer olvasására alkalmas terminál beszerzése
- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely célnak

9) Tervezett forrás:

- allokált forrás: 100 millió Forint
- a támogatás intenzitása: 95 %
- Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 15 millió forint
- Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ19]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 3 db

Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma: 3 db

1) Az intézkedés megnevezése: **4. Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása**

2) Specifikus cél: Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

A 2014-2020-as időszakban bővülés figyelhető meg a helyi termékek körének vonatkozásában, de még mindig jellemző a megfelelő minőségű helyi termékek alacsony száma. Ugyancsak megfigyelhető a hatékony értékesítéshez szükséges marketing hiánya. Mindemellett a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és élelmiszer jellegű termékek iránt növekvő igény mutatkozik, így indokolt további támogatási források biztosítása az előállítás ösztönzése érdekében. A területi végjegy és a boltsarkok, piacterek kialakítását megcélzó intézkedéssel összefüggésben jelen intézkedés lehetőséget kíván biztosítani a helyi termék előállításához kapcsolódó marketing jellegű tevékenységek támogatásához is, hogy a termékek piaci lehetőségei bővüljenek, hozzájáruljunk azok széles körben való megismertetéséhez.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A helyi termékek előállításában komoly gazdasági potenciál rejlik, a termelés és értékesítés növelése hozzájárul a helyi gazdaság erősödéséhez, munkahelyteremtésre ösztönöz. A kapcsolódó marketingtevékenység révén az intézkedés elősegíti a helyi lakosság tudatformálását, a rövid ellátási lánc szervezését, a helyben termelt élelmiszerek népszerűsítését, a fogyasztás növekedését. A termelési kapacitás bővítése és a minőségi termékek támogatása által a térség speciális, helyi termékei számára külső piaci lehetőségek is megnyílnak, ami további bevételt generál a termelők (őstermelő, egyéni vállalkozás, mikrovállalkozás) számára.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Támogatás vehető igénybe alaptermék termeléséhez vagy helyi termékek alaptermékből való előállítására és hozzáadott értéket növelő sajátos terméké történő feldolgozására, vagy helyi kézműves termék előállításához és/vagy helyi termékek piacra jutását szolgáló kereskedelmi-, reklám célokat szolgáló tevékenységekhez. A megvalósítandó tevékenységhez kapcsolódóan az alábbi tevékenység típusok számolhatóak el önállóan, amelyek közül egy kiválasztása kötelező: a helyi termék/kézműves termék előállításához kapcsolódó új épület építése, meglévő épület felújítása, korszerűsítése; telekhatáron belüli kisléptékű infrastruktúra kiépítése, fejlesztése; eszköz és gépbeszerzés

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek: a kötelező nyilvánosság biztosítása, marketing, projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás igénybevétele (műszaki ellenőr, projekt menedzsment).

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;
- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- magáncélú, lakófunkciót betöltő épület/épületrész, nem a támogatást igénylő meglévő és/vagy új tevékenységéhez kapcsolódó
- bontott építőanyagok beszerzése, beépítése;
- ingatlan vásárlása.
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedéshez kapcsolódóan tevékenységüket melléktevékenységként, nem főállásban végző termelők is pályázhatnak, így elkülönül azon felhívásoktól, amelyek termék-előállítást támogatnak, de elvárás a főállású státusz. Jelen intézkedés kiegészítő jelleget képez az 1., 5. és 9. számú intézkedésünkkel az alábbi indokok alapján: A helyi termékek megismertetését és értékesítését segítik a kialakítandó boltsarkok, a támogatott rendezvények és a térségi gazdasági hálózatosodás.

Megjegyzés [U20]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány
őstermelés feloldása ez alapján

7) A jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi területen székhellyel, telephellyel vagy lakóhellyel rendelkező mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelők (beleértve az őstermelőt is), mikrovállalkozásai (beleértve a gazdasági társaságokat és az egyéni vállalkozót is), természetes személyek, önálló tevékenységet végző magánszemélyek. Jogosultak továbbá a szociális szövetkezetek és egyéb szövetkezetek.

Megjegyzés [MLÉ21]: Javasoljuk a felhívásban foglaltak szerint kiegészíteni és felsorolni a támogatásra jogosultak körét.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- Projektgazda vállalja az információs hálózathoz való csatlakozást, termékeit regisztrálja a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- Projektgazda vállalja legalább egyféle helyi termék előállítását
- Utolsó kifizetési kérelemhez csatolni szükséges a Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság kerületi Hivatala igazolását a kistermelői élelmiszer előállító hely nyilvántartásba vételéről vagy az üzemengedélyt.

Megjegyzés [MLÉ22]: Kérjük a felhívásban foglaltak szerint a „fióktelephellyel” kiegészíteni.

9) Tervezett forrás:

- a) allokált forrás: 124 millió Forint
- b) a támogatás intenzitása: munkahelyteremtés nélküli projekt esetén 60 %, munkahelyteremtés vállalás esetén 75 %
- c) Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 15 millió forint
- d) Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ23]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Új vagy fejlesztett termékek/szolgáltatások száma: 30 db
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 10 db
Létrehozott munkahelyek száma: 2 db

1) Az intézkedés megnevezése: 5. Helyi termékek piacra jutásának támogatása

2) Specifikus cél: Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

A térség nem rendelkezik nagyszámú munkaerőt alkalmazó vállalkozásokkal, amelyek felszínén a munkanélküliséget, ezért helyi erőforrásokra lehet építeni a gazdaságfejlesztést. Az Akcióterület természeti adottsága és termelési kultúrája jó minőségű helyi termékek előállítását teszi lehetővé, melyek nem csak helyi lakosság, hanem a nagyszámú idelátogató turista asztalán is megjelenhetnek. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia több intézkedésével támogatta a helyi termékek előállítását. A támogatott, illetve önerőből megvalósított fejlesztésekből olyan árualap jön létre, mely teljesíti a

piacra jutási feltételeket, azonban az értékesítési csatornák – különösen a turisztikai magterületen, ahol a legnagyobb a fizetőképes kereslet - szűkösek.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A helyi termékek előállításában komoly gazdasági potenciál rejlik, a termelés és értékesítés növelése hozzájárul a helyi gazdaság erősödéséhez, munkahelyteremtésre ösztönöz. A kapcsolódó piacra juttatási tevékenység elősegíti a marketing arculat kialakulását, a helyi lakosság tudatformálását, a rövid ellátási lánc szervezését, a helyben termelt élelmiszerek népszerűsítését, a fogyasztás növekedését. A helyi termékek elterjedése hozzájárul a helyi értékek megismeréséhez is-

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Támogatás vehető igénybe helyi termékek elkülönített árusítását biztosító bolt-sarkok vagy a helyi termékek árusítására fókuszáló termék boltok kialakítását, önálló bemutató vagy árusító pavilon létrehozását szolgáló építésre, az árusításhoz szükséges tárgyi eszközök beszerzésére. Támogatható a kapcsolódó marketing tevékenység és a kötelező nyilvánosság. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás igénybevétele (műszaki ellenőr, projekt menedzsment).

Megjegyzés [MLÉ24]: Kérjük a felhívásban foglaltak szerint a további támogatható tevékenységek szerepeltetését jelen pontban, mint pl: projektmenedzsment, stb..

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;
- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- légyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- magáncélú, lakófunkciót betöltő épület/épületrész, nem a támogatást igénylő meglévő és/vagy új tevékenységéhez kapcsolódó
- bontott építőanyagok beszerzése, beépítése;
- ingatlan vásárlása.
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

Megjegyzés [U25]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és. élelmiszer jellegű termékek értékesítését megvalósító objektumok támogatásával hozzájárul a Rövid Ellátási Lánc (REL) szervezéséhez, ösztönöz a helyben megtermelt élelmiszerek fogyasztására, termékek vásárlására. A térségben található kistermelőket, kézműveseket ösztönzi a termelési kapacitás bővítésére, ezzel erősíti a helyi gazdaságot, bevételt generál a piaci szereplők számára. A gazdasági jellegű intézkedés segítségével új munkahelyek hozhatóak létre, ami hozzájárul a szegénység csökkentéséhez. Az intézkedés összefügg a helyi termék előállítását támogató HFS

intézkedéssel, az ott támogatott árualap piacra jutását segíti elő. Kapcsolódik a rendezvényeket támogató HFS intézkedéshez is, mert a fesztiválokon megjelenhetnek a helyi termék pavilonok.

A lehatárolást a TOP piacra jutást támogató intézkedéseitől az biztosítja, hogy jelen intézkedés speciálisan a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermékből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű és kézműves termékek értékesítését megvalósító helyi termék boltokat, boltsarkokat támogatja, illetve Információs Hálózati tagsági kötelezettséget ír elő.

7) A jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi területen székhellyel, telephellyel vagy lakóhellyel rendelkező mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelők (beleértve az őstermelőt is), mikrovállalkozásai (beleértve a gazdasági társaságokat és az egyéni vállalkozót is), természetes személyek, önálló tevékenységet végző magánszemélyek. Jogosultak továbbá a szociális szövetkezetek és egyéb szövetkezetek.

Megjegyzés [MLÉ26]: Javasoljuk a felhívásban foglaltak szerint kiegészíteni és felsorolni a támogatásra jogosultak körét.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A támogatást igénylő köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.
- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- Projektgazda vállalja, hogy bolt, boltsarok és egyéb értékesítést szolgáló létesítményben a - termékleltárban szereplő árucikkek fajtája, típusa alapján - legalább egyféle helyi terméket árusít.
- Projektgazda vállalja, hogy a fizikai befejezésig csatlakozik az akciócsoport által létrehozott Információs Hálózathoz, a kialakított termékértékesítő objektummal megjelenik a www.videkunkincsei.hu weboldalon és fenntartja tagságát az üzemeltetési időszakban.
- Természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha az első kifizetési kérelem benyújtásakor őstermelői igazolvánnyal, egyéni vállalkozói igazolvánnyal rendelkezik, tevékenységét főállásban vagy mellékállásban végzi, a fejlesztéssel érintett tevékenységet az utolsó kifizetési kérelemig a NAV felé bejelenti.

9) Tervezett forrás:

- a) allokált forrás: 20 millió Forint
- b) a támogatás intenzitása: munkahelyteremtés nélküli projekt esetén 60 %, munkahelyteremtés vállalás esetén 75 %
- c) Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 15 millió forint
- d) Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ27]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 2 db
Létrehozott munkahelyek száma: 1 db

1) Az intézkedés megnevezése: 6. Bemutató gazdaság létrehozása, fejlesztése

2) Specifikus cél: Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés; A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése

3) Indoklás, alátámasztás:

A sokszínű örökségünk részeként nagyszámban találhatók a tradicionális népi, paraszti építészetet megtestesítő objektumok, melyek gyakran kapcsolhatók mezőgazdasági vagy iparos tevékenységekhez, összességükben alkalmasak a hajdanvolt életformák megismertetésére. A térség etnikai sokszínűségéből következően ezek az építészeti emlékek rendkívül változatos képet mutatnak, a magyar parasztságra jellemző építkezési módok mellett jelen vannak a sváb, horvát, szerb, roma nemzetiségek sajátos architektúrái is. A főként gazdasági funkciót betöltő épületek tradicionális termelési ismeretekkel együttesen komplex megőrzése és kapcsolása a modern gazdasági tevékenységekkel segíti az értékek megmentését és üzleti hasznosulását. Szükséges az épületek értékmentése mellett a gazdasági tradíciók és előállítási módok megőrzése, egykori gazdálkodási helyszínek revitalizálása, új hasznosítási formákkal ötvöztetése. Az életformát is bemutató aktív gazdasági tevékenység az értékmentés mellett egyúttal turisztikai látványosság is, aktív látogató és vendégfogadó célpont és foglalkoztatási lehetőség jön létre. Hagyományaink megtartása szükséges a belső kötődésünk erősítéséhez.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés kötelezően előírja legalább egyféle helyi termék előállítását az érintett gazdaságon belül, ezzel növekszik a helyi termékkör. A tradicionális építészeti emlékek felújításával az intézkedés hozzájárul a térségi tradíciók, értékek megőrzéséhez. Ösztönzőleg hat a fenntartható tájhasználat alkalmazására, népszerűsíti a hagyományos termelési és gazdálkodási módokat.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Az intézkedés támogatja legalább egyféle helyi termékhez kapcsolódóan az akciócsoport területén korábban ismert, alkalmazott, más vidékektől elkülönítésre is alkalmas mezőgazdasági termelési vagy kézműves-kisiparos mesterség és életforma bemutatását szolgáló épületrészek hagyományőrző felújítását, a tradicionális eszközállomány gyűjteményes bemutatását, a választott termék előállításához szükséges modern eszközállományt, valamint a bemutatáshoz szükséges látogatókat szolgáló építmények kialakítását. Támogatható a bemutató gazdaság területén belül szálláshely kialakítása. Támogatható az építés, kisléptékű infrastruktúra, gép- és eszközbeszerzés, marketing tevékenység. Önállóan nem támogatható módon lehetőség van Annex I. listán szereplő termék előállítására és elsődleges feldolgozására. Támogatható továbbá a kötelező nyilvánosság biztosítása, projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás igénybevétele (műszaki ellenőr, projekt menedzsment).

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek;
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;
- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;

- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- magáncélú, lakófunkciót betöltő épület/épületrész, nem a támogatást igénylő meglévő és/vagy új tevékenységéhez kapcsolódó
- bontott építőanyagok beszerzése, beépítése;
- ingatlan vásárlása
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Annex I. listán szereplő termékek értékesítésére irányuló fejlesztés

Megjegyzés [U28]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi termékek előállításával és piacra juttatásával hozzájárul a REL tematikus alprogram céljaihoz, egyben ösztönöz a helyi termékek fogyasztására. Az állattartó telepek korszerűsítése intézkedéstől eltér abban, hogy induló tevékenységként és nem főállású tevékenységként is igényelhető, továbbá kézműves- és szállás-tevékenységek is engedettek. További lehatároló tényező, hogy kizárólag az illetékességi területen fellelhető építészeti tradíciókhoz, termelési és gazdálkodási módokhoz kapcsolódó fejlesztés támogatható, illetve a 4 napraforgós minősítésnél alacsonyabb kategóriás szálláshely hozható létre. Új funkcióként biztosítani kell az érdeklődők fogadását, mely a résztvevők számára oktatási jelleggel is történhet.

7) A jogosultak köre:

Egyéni cég, őstermelő, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, egyéb szövetkezet, szociális szövetkezet, betéti társaság, egyéni vállalkozó, egyéb önálló vállalkozó, adószámmal rendelkező és nem rendelkező magánszemély.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel, telephellyel. vagy fiókteleppel rendelkezik
- Projektgazda vállalja az információs hálózathoz való csatlakozást, termékeit regisztrálja a www.videkunkincsei.hu weboldalon
- Legalább egyféle új helyi termék előállítása vagy új szolgáltatás végzése kötelező
- Természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha az első kifizetési kérelem benyújtásakor őstermelői igazolvánnyal, egyéni vállalkozói igazolvánnyal vagy önálló tevékenységet végző magánszemélyként kézműves engedéllyel rendelkezik és tevékenységét főállásban vagy mellékállásban végzi, a fejlesztéssel érintett tevékenységet az utolsó kifizetési kérelemig a NAV felé bejelenti. Szálláshelyre irányuló fejlesztés esetén a tevékenység folytatható önálló tevékenységként végző magánszemélyként is.

Megjegyzés [MLÉ29]: Javasoljuk a felhívás 4.1. pontjában írtak szerepeltetését jelen pontban.

9) Tervezett forrás:

- a) allokált forrás: 50 millió Forint
- b) a támogatás intenzitása: munkahelyteremtés nélküli projekt esetén 60 %, munkahelyteremtés vállalás esetén 75 %

- c) Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 15 millió forint
- d) Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ30]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 2 db

Új vagy fejlesztett termékek/szolgáltatások száma: 4 db

1) Az intézkedés megnevezése: 7. Megújuló energiahordozók előállításának és piaci értékesítésének támogatása

2) Specifikus cél: Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

Az intézkedés hozzájárul a növényi eredetű biomasszától eltérő helyi természeti erőforrások felhasználására irányuló megújuló energia előállítás és hasznosítás üzemi fejlesztéséhez. A helyi termékek és megújuló energiaformák választékának és mennyiségének, piacra jutásának segítéséhez, termelés-szervezést, előállítást segítő hálózatok kialakításához, gazdálkodási és életforma tradíciókhoz való kötődés erősítéséhez. A megújuló energiaforrások növelésére Dél-Baranya a számottevő környezetvédelmi és klímavédelmi hasznok mellett, mint a gazdasági fejlődés egyik kitörési pontjára is tekint.

Az Intézkedés a Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program 5. számú prioritásához / Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása/ kapcsolódik. Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöldáram-termelés elősegítése. Az intézkedés által elvárt eredmény a megújuló energiaforrások termelésének növelése és a nagyobb mértékű hálózatra történő integrálásuk megteremtése. A megújuló energiaforrások fokozott alkalmazásának köszönhetően csökken az ország szén-dioxid kibocsátása, energiainport-függősége és a környezetterhelése, mérséklődnek a felhasználók energiaköltségei, valamint bővül a vidéki foglalkoztatás.

Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 11-ig pontok kidolgozása nem releváns.

1) Az intézkedés megnevezése: 8. Szegénységgel sújtott közösségek motiválása

2) Specifikus cél: A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése; A hátrányos helyzetű célcsoportok helyzetének javítása

3) Indoklás, alátámasztás:

A térségben növekszik a települési szintű társadalmi-gazdasági különbség, szoros összefüggést mutatva a helyben elérhető munkalehetőségek és a munkanélküliséggel nagyobb mértékben, érintett főként növekvő cigány népességi arányú kistépelüléseken. A többgenerációs

munkanélküliség eredményeképp települési szegregáció és növekvő mikro térségi periféria-képződés zajlik. A szegénységben élők, nagyrészt cigány fiatalok szocializációja a halmozottan hátrányos társadalmi és anyagi helyzet miatt mélyülő hátránnyal történik, a társadalmi szokványok befogadásához szükséges látásmód hiányosan alakul ki. Növekszik a korai iskolaelhagyás és alulképzettség; korai szülések szaporodása. A káros és növekvő társadalmi leszakadás csökkentése, a társadalmi integritás képessége megőrzése érdekében a szocializációs képességek fejlesztése szükséges. Az érintettek körében ismert, velük bizalmi kapcsolatban lévő családsegítő szolgálatok bevonásával fenntartott program révén mélyszegénységben élő családok gyermekei külső segítség nyújtásával megszerzik a kor elvárásainak megfelelő szocializációs alapismereteket. Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 11-ig pontok kidolgozása nem releváns. Az intézkedés finanszírozásának forrása: EFOP 1.7.

1) Az intézkedés megnevezése: **9.Turizmust kiegészítő szolgáltatások támogatása**

2) Specifikus cél: Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

A térségben az idegenforgalmi ágazat nyújtja a kitörés lehetőségét, az itt felhalmozott kapacitások ehhez megfelelő alapot nyújtanak. Az ágazat teljesítőképessége a vendégéjszakák száma alapján 30% körüli, az idegenforgalmi potenciál növelésével az ágazat teljesítménye térségi szinten nem fokozható, a meglévő vendégek itt tartózkodási idejét, visszatérő hajlandóságát és magasabb költségét kell elérni. Ehhez szükséges bővülnie a turisztikai magterületen kívüli, vendégek kiszolgálásához kapcsolódó feltételrendszer teljesítőképességének is. Ez a vendégek fogadását biztosító magterületekről elérhető szolgáltatói helyszínek kínálatának bővülésével, változatosabbá válásával, a vendégközpontokba bejuttatható, környékben előállított fogyasztási és élvezeti cikkek kínálatának bővítésével érhető el. Egyrésztől növelni szükséges a vendégek költségét realizálni képes termékek és szolgáltatások körét, a meglévők minőségét, másrészt az ellátásba bevonható helyi partnerek számát.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés során létrejövő fejlesztésekkel meglévő szolgáltatások színvonala emelkedik, új tevékenységek létrehozásával új szolgáltatási formák jönnek létre. Az intézkedés nem specifikálódik kifejezetten helyi értékek hasznosításához, de prémium jellegű szolgáltatási bővüléssel a térség turisztikai brandjéhez is hozzájárulunk. Összességében a vendégek helyben költési lehetősége, a lakossági ellátás és az ágazati össztermékben a helyi gazdaság részesedése növekszik.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

Telephelyi fejlesztések (építés, eszközbeszerzés) működő szolgáltatási tevékenység modernizálására, új szolgáltatások létrehozására a vendéglátási, szabadidős- egészségturisztikai- szépségápolási, alacsony kategóriás szálláshelyszolgáltatási, kiskereskedelmi, utazásszervezési- személyszállítási, programszervezési- előadó-művészeti, kiadvány és média szolgáltatási, takarítási- zöldfelület kezelési, elektronikai- háztartási és kisgépjavítási tevékenységekhez kapcsolódóan. Támogatható továbbá marketing tevékenység, nyilvánosság biztosítása, projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás igénybevétele (műszaki ellenőr, projekt menedzsment). Önállóan nem támogatható tevékenység továbbá az Annex-I termékkör vagy

mezőgazdasági alaptermék előállítás, amennyiben a fejlesztéssel érintett szolgáltatás nyújtásához közvetlenül kapcsolódik.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;
- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágyszárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- magáncélú, lakófunkciót betöltő épület/épületrész, nem a támogatást igénylő meglévő és/vagy új tevékenységéhez kapcsolódó
- bontott építőanyagok beszerzése, beépítése;
- ingatlan vásárlása
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

Megjegyzés [U31]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a gazdaságilag elmaradott térségben helyi kisvállalkozások bővülését segíti. Az intézkedés eltér a kisüzemek támogatása kiírásától annyiban, hogy kezdő és a tevékenységet nem főállásúként végző, illetve a 3000 EUME üzemméretet vagy árbevételt el nem pályázó is jogosult. Alaptermék és annex-I termék előállítására csak abban esetben adható támogatás, ha az előállítás a fejlesztéssel érintett szolgáltatás nyújtásához közvetlenül kapcsolódik.

GINOP-kapcsolódó kiírásaitól eltérően támogatásra jogosultak a természetes személyek, induló vállalkozások vagy mezőgazdasági tevékenységet végzők is.

7) A jogosultak köre:

Adószámmal nem rendelkező magánszemély, őstermelő, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, egyéb szövetkezet, betéti társaság, egyéni vállalkozó, egyéni cég, egyéb önálló vállalkozó, adószámmal rendelkező magánszemély, sportegyesület, polgárőr egyesület, nemzetiségi egyesület, egyéb egyesület, egyéb alapítvány, szociális szövetkezet.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel vagy telephellyel, fióktelephellyel rendelkezik
- A HACS illetékesség területén a pályázat benyújtásakor lakóhellyel rendelkező természetes személy esetében az első fizetési kérelem benyújtásakor releváns működési engedéllyel kell rendelkezni
- Leader információs hálózati tagság vállalása
- A felhívás mellékletében nevesített tevékenységek támogathatóak

Megjegyzés [MLÉ32]: Kérjük a felhívásban foglaltak szerint a „fióktelephellyel” kiegészíteni.

- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely tevékenységnek, célnak.

9) Tervezett forrás:

- a) allokált forrás: 123 millió Forint
- b) a támogatás intenzitása: munkahelyteremtés nélküli projekt esetén 60 %, munkahelyteremtés vállalás esetén 75 %
- c) Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 15 millió forint
- d) Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ33]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

- Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 10 db
- Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 3 db
- Új vagy fejlesztett termékek/szolgáltatások száma: 15 db
- Létrehozott munkahelyek száma: 2 db

1) Az intézkedés megnevezése: **10. Horvát – magyar határon átnyúló együttműködések erősítése**

2) Specifikus cél: Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés; Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése

3) Indoklás, alátámasztás:

Horvátország a LEADER program megvalósítását később kezdhette el, a kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a magyar gyakorlati tapasztalatokra. A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete HACS az elmúlt időszakban a területileg legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést épített ki. A tapasztalatcserén túl fontos a partnerek vidékfejlesztési stratégiáinak összehangolása a szinergiák feltárása érdekében. A területi egymásmelletti lehetőség a fejlesztési elképzelések egymásra építésére. Projektszintű együttműködés realizálódhat mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen. A jövőbeni együttműködést folytatva a cél, hogy a két akciócsoport - a két szomszédos régió - mintaprojektjei, helyi értékei, termékei és szolgáltatásai együttesen érvényesüljenek a határ mindkét oldalán.

Támogatandók a helyi vagy regionális szinten kezdeményezett projektek. Ezen projektek célja a tapasztalatcsere, mely során meghatározzák az egyes kiemelt témákban bevált gyakorlatokat és a megvalósításukhoz új eszközöket és megközelítéseket alakítanak ki. Ebben a kategóriában a projektek megvalósulhatnak az Interreg IIIC-ben megismert „egyedi projekt”, „hálózat” és „regionális keretművelet” jelleggel.

Az intézkedés az Interregionális Együttműködési Programból (INTERREG IVC) finanszírozható, mely célja, hogy növelje a regionális fejlesztési politikák hatékonyságát, és hogy a régióközi együttműködésen keresztül hozzájáruljon az innováció, a tudás alapú gazdaság, a környezetvédelem és kockázat-megelőzés területén Európa gazdasági modernizációjához és növekvő versenyképességéhez.

Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 11-ig pontok kidolgozása nem releváns.

1) Az intézkedés megnevezése: 11. Térségek közötti LEADER együttműködések támogatása

- 2) Specifikus cél:** Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés; Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése

3) Indoklás, alátámasztás:

A szomszédos vidékfejlesztési közösségek területén, közös adottságokra épülve, párhuzamosan zajlanak olyan helyi termékeket, szolgáltatásokat szervező, menedzselő tevékenységek, melyek összehangolása minden résztvevőnek pozitív hozadékot jelentene. Kapcsolható, térségeken átívelő célterületek lehetnek

- a turisztikai útvonalakban (kerékpáros, lovas, zarándok, túra) való egységes megjelenés és részvétel,
- a turisztikai magterületeken a helyi termékek, szolgáltatások piacra vitele segítése, ismeretbővítés, szakmai hálózatosodás segítése
- a centrum – periféria közötti életminőség csökkentése a helyi jövedelemszerzési lehetőségek bővítésével.

Az intézkedés célja a fenti közvetlen együttműködési lehetőségek partner térségekkel való kibővítésének előmozdítása, az érintettek számára hasznos gazdálkodási, szervezési vagy egyéb együttműködési modellek megismerése, meghonosítása és elterjesztése. Az összehangolt térségek közötti folyamatok egyrészt javítják a beavatkozások hatékonyságát, másrészt léptéküknél fogva hozzájárulnak az érdekérvényesítő képesség erősítéséhez. Például a magas minőséget képviselő helyi termékek közösségi fogyasztásban való nagyobb részesedéséhez szükség van egy kritikus tömeg eléréséhez, továbbá elengedhetetlen a folyamatos ellátás biztosítása. A térségek közötti együttműködéssel új megoldások ösztönzését érhetjük el a vidéki térségek problémái és fejlesztési lehetőségei összefüggésében. Az intézkedés hozzájárul a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciáinak fejlesztéséhez. Új, innovatív tudásanyag jelenik meg az együttműködésben résztvevő vidéki térségekben. Az intézkedés olyan együttműködések támogat, melyek nem csak elvi, hanem gyakorlati tevékenységek megvalósításával járulnak hozzá a közösen megfogalmazott területi célok megvalósulásához és fenntartható, valamint mérhető kimeneti indikátorokat produkálnak. A projektek eredményeiből minden résztvevő partnernek részesülnie kell.

Az intézkedés a Vidékfejlesztési Program 19.3 alintézkedése - a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása – keretéből támogatható.

Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 11-ig pontok kidolgozása nem releváns.

1) Az intézkedés megnevezése: 12. Kiegészítő gazdasági infrastruktúrafejlesztés

- 2) Specifikus cél:** Nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településkép kialakítása; Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3) Indoklás, alátámasztás:

A központok város/településfejlesztési törekvései alapvetően azok élhetőségét javítják, ezzel mindenképp javul az érintett városok, falvak vendégváró arculata. Zömében nagyszabású projektekben jelennek meg ezek a fejlesztések, alapvetően a körzetközpontok jogosultak

finanszírozásukra. Szükséges kisebb léptékű fejlesztések lehetőségének megteremtése annak érdekében, hogy nagyobb számban valósuljanak meg a turizmust segítő, abban résztvevő szereplők feltételeinek javítását eredményező, alapvetően önkormányzati infrastruktúrafejlesztések, melyek lehetővé teszik vagy ösztönzik ráépülő üzleti tevékenységek bővülését. Az intézkedés hatására növekszik azoknak az önkormányzatoknak/helyeknek a száma, ahol a látogathatóság, vendégvárás lehetősége javul, így javul a térség turisztikai tevékenységében belépés esélye.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása: építés, eszközfejlesztés (közterületen téresztétikai elemek; járófelületek; vezetékes infrastruktúra elemek -ívókút..; internet -okos pad, stb.)

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- az európai uniós jog megsértését eredményező tevékenységek.
- használt eszközök, gépek, berendezések beszerzése;
- 83 kW teljesítményt meghaladó erő- és munkagépek beszerzése;
- motorral hajtott légi, vízi járművek, szárazföldi személy- és tehergépjárművek beszerzése
- mobiltelefon és okostelefon beszerzése;
- lágy szárú növény beszerzése, telepítése, élőállat és tenyészállat beszerzése;
- képzés(ek) szervezése és megtartása;
- tanácsadó iroda, pályázati tanácsadást nyújtó iroda létrehozásához és/vagy fejlesztéséhez kapcsolódó beruházás;
- lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése;
- magáncélú, lakófunkciót betöltő épület/épületrész, nem a támogatást igénylő meglévő és/vagy új tevékenységéhez kapcsolódó
- bontott építőanyagok beszerzése, beépítése;
- ingatlan vásárlása
- Mezőgazdasági üzemek **beruházásai**
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

Megjegyzés [U34]: Mezőgazdasági üzem= STE 10.000, 40% mg bevételi arány

őstermelés feloldása ez alapján

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: TOP Plusz nagyléptékű fejlesztéseket fogad be, alapvetően körzetközponti településekről. Itt kis projektméret lehetséges, nem irányulhat TOP-ból támogatott helyszín fejlesztésére.

Kiegészítő jelleg: A HACS által készített vonzerőleltárban nevesített attrakció közvetlen közelében, vagy ahhoz szervezesen kapcsolódó közterület (főtér, tér, turisztikai helyszín/épített örökség helyszín közvetlen környezete, megközelítését szolgáló közterület) fejlesztése: alkalmassá tétele a látogathatóság feltételeinek javítására. Általános lakossági használatához képest érkező átutazók (vendégek) számára új szolgáltatás jön létre, meglévő szolgáltatás minősége javul (pl. járda helyett sétány; egyszerű parkfelújítás helyett zöldfelület javítás kiegészítve ivókúttal, térbútorral), ezekkel javul a vendégkiszolgálást célzó vállalkozások megtérülési esélye.

7) A jogosultak köre: A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai.

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén működő önkormányzat
- Projektgazda vállalja a HACS információs hálózatához való csatlakozást, a térfejlesztést regisztrálja a www.videkunkincsei.hu weboldalon és tagságát fenntartja az üzemeltetési időszak végéig.
- A támogatást igénylő köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.
- KA beruházáshoz kapcsolódóan legalább 1 db kötelező ismeretterjesztő leírást tartalmazó tétel megvalósítása
- Beruházás abban az esetben támogatható, ha az ügyfél az objektum népszerűsítése érdekében marketing költséget és bemutatást segítő eszközt is elszámol
- A fejlesztendő helyszín környezetében szerepel a HACS által készített vonzerőleltárban nyilvántartott elem.
- A projekt megvalósításához kötelező legalább a következő tevékenységeket megvalósítani: ismeretterjesztő-ismertető leírás biztosítása, népszerűsítő tevékenység, tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása
- Turisztikai útvonalhoz, szervezethez kapcsolódás esetén elvárás a HACS centrum településein üzemeltetett turisztikai kártyarendszer olvasására alkalmas terminál beszerzése

9) Tervezett forrás:

- a) allokált forrás: 20 millió Forint
- b) a támogatás intenzitása: 95 %
- c) Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint
- d) Hagyományos költségelszámolás

Megjegyzés [MLÉ35]: Kérjük csak a „hagyományos költségelszámolás” szerepeltetését.

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2024.II. félév – 2026. II. félév

11) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma: 4 db

9.2 Együttműködések

a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

Megelőző időszakban a HACS részvételével megvalósított térségek közti együttműködési projektek a zarándokturizmus és a bormarketing területén hoztak létre továbbfejlesztésre alkalmas alapokat. A projektekben együttműködő partnerség fennmarad, további fejlesztési fókusz-területek és együttműködési szándékok fogalmazódtak meg.

1. Térségi borturisztikai fejlesztések – a borvidéki szolgáltatók egyéni vállalkozói fejlődése, a borászati és turisztikai ágazat prosperálása a borvidéki lehatárolásoknak megfelelő

közösségi marketing szervezetek aktív szervező tevékenységével működik, ennek a szervező erőnek a térségek közti koordinált együttműködése tud versenyelőnyöket biztosítani a vállalkozói partnereknek. A HACS segítségével mind a vállalkozói partnerek forráshoz juttatása történhet meg, mind pedig olyan fejlesztési elemek megvalósítása, melyek a partnerséget vállaló térségek stratégiai kapcsolódását erősítik. A konkrét fejlesztési elképzelések, a konzorciumi partnerek kiválasztása további előkészítést igényel, függ a marketing szervezetek által elérhető egyéb pályázatok előrehaladásától és célzott tartalmától is. Ide tartozó elemek lehetnek például a belső stratégiai dokumentumok készítése, ezáltal azok összehangolása, marketing fejlesztések összehangba hozása, piaci szegmensek feltárása, szinergikus kapcsolati lehetőségek erősítése.

2. Kulturális hálózatok fejlesztése – főképp megyei kitekintésben a történelmi, néprajzi hagyatékokra és kulturális alapokra épülő tematikus kapcsolatok, útvonalak adta lehetőségekre épülő szervezeti és infrastrukturális fejlesztések prognózisa annak érdekében, hogy a működő turisztikai tevékenység élménylehetőségei bővüljenek, új attrakciók fejlesztése összhangban a magasabb szintű tervezési célokkal (Baranya Megye Turizmusfejlesztése), kiegészítve az annak megvalósítását segítő, alapvetően TOP-fejlesztésekkel fejlődő térségi hálózatokat. A konkrét fejlesztési elképzelések, a konzorciumi partnerek kiválasztása további előkészítést igényel. Ide tartozó elemek lehetnek civil és önkormányzati tevékenységek összehangolása, szervezetfejlesztés, infrastruktúrafejlesztések, utazásszervezést segítő fejlesztések.

b) Egyéb együttműködések megvalósítása:

A HACS munkaszervezet nem tervez egyéb együttműködést a tervezési időszakra.

9.3 Kommunikációs terv

A HACS külső kommunikációjának elsődleges célcsoportját az Akcióterületen lakhellyel, székhellyel vagy telephellyel rendelkező potenciális pályázók (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, őstermelők és kézművesek) jelentik. Közvetett célcsoportot képeznek azok, akik részesülhetnek a megvalósuló projektek eredményeiből, vagy éppen a keresleti oldalt jelentik egy újonnan létrejött kínálati termék, szolgáltatás esetén (a helyi és térségen kívüli lakosság minden korcsoportból, a turizmus lánc szolgáltatói - éttermek, szállásadók, stb.)

A Kommunikációs terv alapvető célja, hogy a Helyi Akciócsoport kommunikációs tevékenységéhez megadja a szükséges általános szabályokat és kereteket. A kommunikációs terv feladata továbbá, hogy kijelölje a kommunikációs rendszer kiépítésének irányát, továbbá meghatározza a kommunikációs tevékenység összehangolt működtetésének és folyamatos fejlesztésének kereteit.

A kommunikáció célja a Helyi Akciócsoport és a Helyi Fejlesztési Stratégia megismertetése. A célcsoport (érintettek) számára nyújtott előnyök, kapcsolódási lehetőségek feltárása. A megvalósítás során keletkező kockázatok, veszélyek és hátrányok bemutatása. A jó kommunikáció (jól megszerkesztett anyagok, informatív rendezvények) segítik a potenciális kedvezményezetteket, hogy átlássák és megértsék a HFS-t, a pályázati folyamatot és a kiválasztás szempontrendszerét, amely hozzájárul ahhoz, hogy jó minőségű pályázatok szülessenek.

Az egyes kommunikációs eszközök más és más célcsoport, érintetti kör számára jelentenek hatékony

formát. A potenciális projektgazdák esetében elengedhetetlen a személyes kontaktus, míg a szélesebb nyilvánosság eléréséhez vagy figyelemfelkeltéshez személytelenebb formák is alkalmazhatók. Kommunikációs eszközök.

Internet: folyamatos, naprakész online kommunikáció a www.dbhte.hu és a www.videkunkkincsei.hu honlapon, valamint a dbhte@gmail.com címen keresztül.

Hirdetőtábla és kiállító polcok működtetése a szervezet irodájánál az aktuális írott információk, valamint a helyi élelmiszer - kézműves termékek és szolgáltatások részére.

Helyi média: helyi lapok, helyi TV, rádió.

Képzés és együttműködés: workshopok, tanulmányutak, képzések.

Rendezvények, események helyben és decentralizált helyszíneken.

Prospektusok, brossúrák, naptárak, jegyzettömbök az akcióterületről, a HFS-ről és a HACS-ról.

HACS találkozók: elnökségi ülések, közgyűlések, tematikus megbeszélések.

A külső kommunikáció minimum feltétele a potenciális kedvezményezettek hozzáférése a pályázatokkal kapcsolatos dokumentumokhoz és információkhoz, a HFS megvalósításának helyzetével és az elért eredményekkel kapcsolatos tájékoztatáshoz és a HACS-csal kapcsolatos hírekhez. A HACS dokumentumainak őrzési helye 7800 Siklós, Köztársaság tér 8. Személyes kontaktusra az elérhetőségeken meghirdetett munkaidőn belül mód van. A HACS-ot működtető Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete internetes honlapján is eleget tesz beszámolási, nyilvánossági kötelezettségének. A helyi közösségnek visszacsatolási lehetősége van a HACS elérhetőségein keresztül. Az írott formában tett észrevételek iktatásra kerülnek és döntéshozói szint elé kerülnek.

A kommunikáció megszervezésének felelőse a HACS munkaszervezete, irányítási és felügyeleti jogkörrel a szervezet döntéshozói köre él. A rendelkezésre álló humán erőforrást elsősorban a munkaszervezet alkalmazottai jelentik, de a HACS külső szakértőket és önkénteseket is bevonhat a tevékenységbe a feladat nagyságától és jellegétől függően. A kiválasztott projektgazdák kötelesek lesznek kommunikálni projektjükhöz kötődő arculati elemeket, mellyel hozzájárulnak a HACS és a HFS nyilvánosságához.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve három fő egységre tagolódik. Az első rész a HFS előkészítését és kidolgozását foglalja magába. A kommunikáció célja ebben az esetben a lehető legszélesebb társadalmi kör elérése, megszólítása és véleményre bírása. A közösségi alkotó aktivitás életre hívása és szinten tartása folyamatos oda-vissza információáramlason alapul. A kommunikáció második ütemét a HFS megvalósításának időszaka adja. Ekkor a legfontosabb a pályázati kritériumok és kiválasztási szempontrendszerek információinak eljuttatása a potenciális pályázókhoz, illetve tisztázni a nehezen érthető szakmai követelményeket. A harmadik ütemben az elért eredmények, a megvalósult projektek és a HFS indikátorok kifelé történő kommunikálása szükséges annak érdekében, hogy a jó példák elterjedjenek, a keresleti oldal találkozhasson a piacra belépő új termékekkel, szolgáltatásokkal.

A kommunikációs tevékenység finanszírozása a HACS munkaszervezet működési költségvetésén alapul. Az első évtől szükség lesz a tevékenység finanszírozására, mivel az induló programozási időszak miatt meg kell ismertetni a helyi szereplőkkel az új programozási információkat, valamint ekkor az animációs tevékenység is intenzívebb. Nagyjából egyforma kiadással számolunk a tervezési időszak minden évére. A programozási időszak végén is szükség van kommunikációs tevékenységre, mivel ekkor készülhetnek el olyan kiadványok, amelyek hosszú távon szolgálják az Akcióterület eredményeinek hirdetését. A HACS a működési forrásain belül maximum 0,5% arányban tervez elkülöníteni kommunikációra fordítható költségeket.

9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek

A térség turisztikai tevékenysége 3 fő attrakcióra épül, melynek külső környezetébe tartoznak a LEADER stratégia alapján megvalósuló projektek. A térség turizmusát alkotó szakmai és üzleti partnereknek a közösségi marketing területén tudunk segítséget nyújtani oly módon, hogy a közvetlenül az egyes attrakciókhoz tartozó meglévő marketing tevékenységen kívüli, átfogó jellegű területet fedjük le. Ennek három fókuszát látjuk:

1. Tértégi brand – az egyes attrakciók köré szerveződő gazdasági érdekkörök összefűzése oly módon, hogy az a térséget jelenítse meg a külső érdeklődők számára. Ennek jó példái vannak, a meglévő minőségbiztosítási rendszerek térségivé szervezése egy mellérendelt megfelelés elvárásával. Ilyen lehet például a „Vidék Minősége” védjegy alkalmazása, vagy az eltérő profilú tevékenységek összetartozását reprezentáló (pl. „Naturland”) arculat és partnerség felépítése
2. Vidékünk Kincsei – a HACS fejlesztési forrásait felhasználók kötelező partnersége Felhívás szintű alapjogosultsági kritérium, így a fejlesztések egy csoportban való gyűjtését végzi. Közvetlen piaci eredményt nem biztosít, viszont a megkötött megállapodás jelzi annak jövőbeli szándékát. Belső partnerség a rendszer továbbfejlesztésére megfogalmazódott a Kereskedelmi és Iparkamara részvételével, de projekt alapon sikertelen maradt az elképzelés. A gazdasági eredményesség lehetősége közösségi marketing tevékenység ráépítésével teremthető meg, ennek kialakítása a HACS-hoz kötött, de szétválasztott módon valósítható meg.
3. Kulturális gazdaságfejlesztés – a helyi önkormányzatok érdekkörébe tartozó „Értéktár” tevékenység az önkormányzati közművelődési feladatellátás mellé rendelhető, amiben a kulturális gazdaságfejlesztés szervezése önkormányzati hatáskörben megtörténhet. A HACS által készített települési szintű turisztikai vonzerőleltár a kulturális értéktárral több esetben átfedéssel bír, tartalmaz olyan épített örökségi-, természeti képződmény-, kulturális hagyaték elemeket, melyek sok esetben részesültek már a HACS fejlesztési támogatásban, de a projektgazdák a hálózatba szervezést nem célozták, vagy fel sem ismerték. Ugyanakkor a belső látogathatóság megszervezésével turisztikai célterületekké is válhatnak. Ennek biztosítása és a hálózat felépítése a HACS-hoz kötött, de szétválasztott módon valósítható meg közösségi marketing- és szervezetfejlesztéssel.

10. Monitoring és értékelési terv

10.1 Monitoring

A HACS a monitoring feladatait az alábbi rendszer szerint tervezi ellátni:

A monitoring eljárás során ellenőrzi a projekt megvalósulás valódiságát, működőképességét, a tervezett indikátorok teljesítését, társadalmi és gazdasági hatások létrejöttét, különös figyelemmel az uniós célkitűzések eléréséhez. Az egyesület ezekre a kötelezettségekre már a pályázatkészítési szakaszban felhívja a pályázók figyelmét. A döntéshozatali szakaszban az akciócsoport ezeket a

vállalásokat is vizsgálja majd. A projekt megvalósítási szakaszban az akciócsoporthoz folyamatosan támogatja személyre szabott tanácsadással, kör e-mailekkel, honlap bejegyzésekkel, illetve tájékoztató fórumok szervezésével a projektgazdákat. Az egyes LEADER projektek lezárásakor az egyesület bekéri a projekt leírásokat és képeket a megvalósult fejlesztésről, továbbá engedélyt kér a honlapon való közzétételhez.

A HFS sikeressége a térségi kiegyenlítődés növekedésében és a belső leszakadás mérséklésében fejeződik ki. Alkalmazott hatásmutató a HACS által szervezett hálózati partnerség bővülése. Az eredmények legfőbb mutatói a programhoz által létrejött foglalkoztatás bővítés, illetve a közösségi fejlesztésekkel elérték száma. Az indikátorok definiálása a célok meghatározásánál és az intézkedés leírásánál megtörtént.

A programmal kapcsolatos fő mutatószámok:

- kifizetett állami támogatás mértéke
- program során megvalósult foglalkoztatás bővülés (új fő- és részmunkaidős foglalkoztatás)

Intézkedési szinten gyűjtött fő adatok:

- projektek száma és a kifizetett támogatás mértéke
- foglalkoztatási hozzájárulás
- új vagy fejlesztett helyi termékek száma
- Információs Hálózati tagság bővülése

Projekt szinten gyűjtött fő adatok:

- kifizetett állami támogatás
- foglalkoztatási hozzájárulás, ezen belül hátrányos helyzetűek foglalkoztatásához hozzájárulás
- elért résztvevők, ebből hátrányos helyzetű lakosok száma
- megjelenés a HACS promóciós honlapján (www.videkunkkincsei.hu);

A monitoring figyelembe veszi az esélyegyenlőségi, környezeti fenntarthatósági és innovációs szempontokat is. Az adatgyűjtés a pályázatok értékelésekor elkezdődik, a következő ütem a fizikai megvalósítás, utána évente egyszer a fenntartási időszak alatt.

Az adatok a projektdokumentációkból, a projektgazdáknak előírt adatszolgáltatásokból és lekérdezésekből folyamatosan kerülnek begyűjtésre. A feldolgozást a HACS munkaszervezete végzi. Az értékelés éves rendszerességgel a HBB-vel közösen történik, mely a HFS felülvizsgálatát, így a nyomon követést és a korrekciót is szolgálja.

10.2 Értékelési terv leírása

A HACS saját teljesítményét önértékelés keretében értékeli a működési források felhasználása és az animációs tevékenység vizsgálata, az elért ügyfelek száma, szervezett rendezvények és események száma, a benyújtott és támogatott projektek száma, valamint az Információs Hálózat bővülése alapján. Az önértékelés évente egyszer történik. Az időszaki felülvizsgálatok és értékelések előterjesztésre kerülnek az Elnökség részére, mely iránymutatást ad a további munkához. Amikor értékelési szakaszhoz ér a LEADER program megvalósítása, az Egyesület munkaszervezete a rendelkezésére álló nyilvántartások alapján a szükséges vizsgálatokat, elemzéseket fogja végrehajtani. A HFS monitoring alapján készített kimutatások az egyesület honlapján, hírleveleken keresztül kerülnek nyilvánosságra. Az összegyűjtött adatok alapján a monitoring mutatók

teljesítésének elemzését, illetve a HFS megvalósítás értékelését a munkaszervezet elvégzi, a HBB-vel egyeztetve, amely alapján javaslatot tehet a HFS dokumentum módosítására. Össességében többféle adatforrás vizsgálatával végezzük el a HFS megvalósításával kapcsolatos monitoring és értékelési feladatokat, amely a projektek eredményességének vizsgálata mellett kiterjed az Egyesület pénzügyi és szakmai munkájának értékelésére is.

Továbbá lehetőség szerint visszajelzést kérünk az Irányító Hatóság és a támogatás kifizetésében közreműködő hatóság munkatársaitól a térségben megvalósuló projektek előrehaladásáról, amely információk szintén segíteni fogják a projektek monitoringját és a HFS megvalósításának értékelését.

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

A 2024-2027 fejlesztési időszak előkészítő tervezésekor a folyamatban lévő 2016-2023 időszak tényszámaiból indultunk ki. Főösszegében időarányosan megegyező fejlesztési forrás felhasználást tervezünk.

Az intézkedések száma magasabb, mint a meghirdetésre tervezett Felhívások száma. A források allokálása felhívásokra történik, az intézkedések felhívásokon belüli kezelése az értékelési rendszerben vagy felhíváson belüli szegmentálásban történik. Egy Felhívás (központi sablon) több intézkedés megvalósítását is szolgálja. Döntéshozatal Felhívásonként történik, ezért a források lekötése időben a felhívásokra tervezett adminisztrációs idő prognosztizálásán alapul.

A pénzügyi terv a forráslekötés időpontjára készül. Az ügyfél általi felhasználás n+24 hónap határnapkal számol. A visszahulló források új Felhívásra allokálása nem növeli a források tömegét, ezért azokat nem jelenítjük meg. Újbóli forrásfelhasználás az IH-val való egyeztetés alapján történik.

sárga = központi sablon alapján kiírásra kerülő felhívás, gazdasági jellegű

zöld = központi sablon alapján kiírásra kerülő felhívás, nem gazdasági jellegű

piros = nem központi sablon alapján kiírásra kerülő felhívás

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Gazdasági sablon		317				317	60,2
2.	Közösségi sablon		160				160	31,1
3.	Rendezvény		26				26	5
4.	Kiegészítő gazdasági infrastruktúrafejlesztés		20				20	3,8
	Összesen		523				523	100,1

Ssz.:	Intézkedés megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1	Helyi értékeket népszerűsítő, kulturális rendezvények támogatása		26				26	4,9
2	Kulturális, hagyományőrző és sporttevékenységet végző civil szervezetek		60				60	11,5

Megjegyzés [U36]: pénzügyi évre kell tervezni, október 15 a fordulónap

2023-ra nem lesz adat
2024-re már tervezhető
forrásfelhasználás (lekötés = KK-ban
lekövethető

	támogatása							
3	Értéktár kialakítása és animálása		100				100	19,1
4	Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása		124				124	23,7
5	Helyi termékek piacra jutásának támogatása		20				20	3,8
7	Bemutató gazdaság létrehozása, fejlesztése		50				50	9,5
8	Turizmust kiegészítő szolgáltatások támogatása		123				123	23,5
9	Kiegészítő gazdasági infrastruktúrafejlesztés		20				20	3,8
	Összesen:		523				523	99,8

A fejlesztési források lekötése kapcsán 180 %-os túligényléssel kalkulálunk, ami lehetővé teszi tartaléklista képzését. A korábbi évek tapasztalata szerint mintegy 15-20%-os visszalépéssel kalkulálva ez a forrás időben 15-24 hónappal elcsúszva felhíváson belül ismételten lekötésre kerülhet.

Amennyiben egy Felhívásra túligénylés nem jelenik meg, úgy a le nem köthető forráshányad felhasználására HFS módosítás keretében új Felhívás megtervezése lesz szükséges, amiben korrigálni lesz szükséges az intézkedések célrendszerét vagy az értékelés során támasztott feltételeket.

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

A HACS tisztségviselői és feladatait ellátó munkaszervezete állandóságával tervezünk a ciklusra. Itt legnagyobb kiadási tétel a személyi kifizetések. Ebben prioritást élvez a munkaerő megtartása, a kialakult tiszteletdíjak mértéke ennek érdekében változhat.

A dologi típusú kiadások kialakult struktúrájában az irodafenntartás költségeinek energia árak miatti változása nem ismert, jelentős emelkedés várható. Hasonló ok miatt várható az igénybe vett szolgáltatások (például könyvelés) díjainak emelkedése is.

Az animációs tevékenységben két tevékenységi irányt tervezünk finanszírozni, melyek a stratégia kialakítását és megvalósítását segítik. Egyik tevékenység a HACS előkészítő tevékenységét támogatja (tanulmányút). Másik tevékenység a pályázók felkészítését, a pályázati struktúra megismertetését biztosítja.

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	5,24	31,44	31,44	31,44	31,44	131

Animációs költségek	0	3	2	2	4	11
Egyéb tervezett bevételek		0,75	0,75	0,75	0,75	3
2,8/hó	5,68	34,08	34,08	34,08	34,08	142
Összesen						145